

Bundesministerium
des Innern

Witamy w Niemczech

Informacje dla imigrantów

www.zuwanderung.de

Słowo wstępne

Serdecznie witamy w Republice Federalnej Niemiec.

Zdecydowali się Państwo na przyjazd do Niemiec, by tu zamieszkać i – być może razem z rodziną – zbudować sobie nowe życie. Krok ten pociąga za sobą wiele zmian i szereg niepewności. Ważne jest jednak przy tym, by dostrzegli Państwo możliwości i wykorzystali szanse, które niesie ze sobą ten nowy start. Będzie to dla Państwa tym łatwiejsze, im lepiej poznają i rozumieją Państwo nasz kraj.

Chcielibyśmy udzielić Państwu pomocy w drodze do trwałej i zwieńczonej sukcesem integracji z niemieckim społeczeństwem. Jednak cel ten może zostać osiągnięty tylko przy aktywnym współudziale z Państwa strony.

Szczególnie ważne jest, by opanowali Państwo język niemiecki. Ponadto powinni zapoznać się Państwo z podstawowymi zasadami naszego kraju, naszą kulturą, historią i porządkiem prawnym. Pomoże w tym Państwu udział w kursie integracyjnym.

Niniejsza broszura skierowana jest głównie do nowo przybyłych imigrantów. Zawiera podstawowe informacje dotyczące wszystkich ważnych dziedzin życia, jak mieszkanie, praca i szkoła, a przede wszystkim wskazówki o partnerach i instytucjach pierwszego kontaktu, mogących udzielić odpowiedzi na Państwa pytania i dopomóc w odnalezieniu się w nowej rzeczywistości.

Proszę też bez obaw prosić o pomoc współobywateli. Wiele problemów da się w bardzo prosty sposób rozwiązać, jeśli wykażą Państwo inicjatywę i zwrócą się do sąsiadów, kolegów, nauczycieli czy znajomych. Wyjaśnią oni Państwu kwestie jeszcze niezrozumiałe i udzielą cennych wskazówek.

Życzę Państwu i Państwa rodzinom szybkiej aklimatyzacji, tak by wkrótce poczuli się Państwo w Niemczech jak w domu.

dr Wolfgang Schäuble, poseł do Bundestagu
Federalny Minister Spraw Wewnętrznych

Spis treści

Wprowadzenie 4

1. Prawo pobytu i obywatelstwo 8

- 1.1 Późni przesiedleńcy
- 1.2 Prawo wyborcze dla cudzoziemców
- 1.3 Cudzoziemcy
- 1.4 Rodzaje zezwoleń na pobyt

2. Mieszkanie 10

- 2.1 Poszukiwanie mieszkania
- 2.2 Mieszkania socjalne – zasiłek mieszkaniowy
- 2.3 Czynsz i prawo najmu
- 2.4 Koszty dodatkowe i usuwanie odpadów

3. Zakupy 14

- 3.1 Poradnictwo konsumenckie i godziny otwarcia
- 3.2 Umowy zawierane w domu, zakupy w Internecie

4. Praca i zawód 16

- 4.1 Doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy i miejsc nauki zawodu
- 4.2 Uznawanie dokumentów
- 4.3 Kształcenie i dokończenie zawodowe
- 4.4 Samodzielni przedsiębiorcy
- 4.5 Dochody

5. Szkoła i studia 22

- 5.1 Rodzaje szkół i obowiązek szkolny
- 5.2 Studia wyższe
- 5.3 Wspieranie edukacji
- 5.4 Kształcenie dorosłych

6. Dzieci i rodzina 26

- 6.1 Poradnictwo dla kobiet w ciąży
- 6.2 Ciąża i ochrona matek pracujących
- 6.3 Dodatek na dzieci

- 6.4 Zasiłek wychowawczy – urlop rodzicielski
- 6.5 Przedszkola i żłobki

7. Zdrowie i sprawy socjalne 32

- 7.1 Poradnictwo AIDS
- 7.2 Poradnictwo w sprawach narkomanii i uzależnień
- 7.3 Zdrowie i profilaktyka
- 7.4 Integracja społeczna osób niepełnosprawnych

8. Ubezpieczenia 38

- 8.1 Ubezpieczenie społeczne
- 8.2 Ubezpieczenie rentowo-emerytalne
- 8.3 Ubezpieczenie zdrowotne
- 8.4 Ubezpieczenie pielęgnacyjne
- 8.5 Ubezpieczenie wypadkowe
- 8.6 Ubezpieczenie od bezrobocia
- 8.7 Ubezpieczenia majątkowe i osobowe

9. Informacja i komunikacja 44

- 9.1 Poczta
- 9.2 Telefon
- 9.3 Internet

10. Pieniądze i kredyty 48

- 10.1 Środki płatnicze
- 10.2 Kredyty

11. Mobilność i podróże 50

- 11.1 Rejestracja pojazdów i prawo jazdy
- 11.2 Ważne zasady ruchu drogowego
- 11.3 Środki komunikacji

12. Religia, kultura, media 54

- 12.1 Kościoły i wspólnoty religijne
- 12.2 Oferty kulturalne i media

Indeks 56

Lista urzędów i instytucji 58

Wprowadzenie

Integracja szansą współuczestnictwa

W Niemczech żyje 82,5 mln mieszkańców. Około 6,7 mln z nich nie posiada obywatelstwa niemieckiego. Wielu imigrantów mieszka tu już ponad dziesięć lat. Około 1,4 mln żyje w Niemczech od urodzenia.

Integracja w sensie bezkonfliktowego współżycia Niemców i imigrantów jest więc ważnym zadaniem dla całego społeczeństwa, z którym należy uporać się wspólnie. Integracja stwarza wiele szans – przede wszystkim umożliwia imigrantom równoprawny udział w życiu społecznym. Jej warunkiem jest jednak gotowość do aktywnego współdziałania ze strony przybyszy. Przykładem tego może być opanowanie języka niemieckiego bądź identyfikacja z tutejszymi normami i wartościami.

Kluczem do udanej integracji jest język. Dlatego też należy odważnie używać języka niemieckiego w rozmowach ze znajomymi i krewnymi, przede wszystkim zaś z Niemcami. Tylko osobiste kontakty stworzą szansę stania się rzeczywistym członkiem społeczności oraz nabrania pewności w posługiwaniu się językiem niemieckim.

Integracja wymaga zaangażowania

Pierwsze wrażenia z pobytu w Niemczech każdy ma zapewne już za sobą, ma też pewne wyobrażenie, jakie kroki należałoby podjąć w ciągu najbliższych dni i tygodni, aby stworzyć dobrą podstawę dla nowego startu w przyszłość. Trzeba poszukać odpowiedniego mieszkania, zgłosić dzieci w przedszkolu i szkole, wymienić prawo jazdy i – naturalnie – nawiązać pierwsze kontakty z żyjącymi tu ludźmi.

Należy też korzystać z wszelkich ofert integracyjnych, dostępnych w miejscu zamieszkania lub okolicy. Warunkiem skutecznego włączenia do życia społecznego jest gotowość wszystkich uczestników do wyjścia sobie naprzeciw. Stąd konieczne jest również zaangażowanie ze strony przybyszy.

Możliwości współuczestnictwa jest pod dostatkiem: proszę na przykład brać udział w imprezach i festynach. W ich trakcie można poznać nowych sąsiadów, pokazać wspólnocie swoje zainteresowanie życiem społecznym w nowej ojczyźnie. Koniecznie powinno się też uczestniczyć w zebraniach rodzicielskich lub szkolnych, by porozmawiać o swoich dzieciach z nauczycielami i posłuchać ich rad. Przyczyni się to do zdobycia optymalnego wykształcenia przez dzieci, zwiększając tym samym ich szanse na późniejsze trwałe zakorzenienie się w Niemczech.

Pomoce integracyjne i oferty doradcze

Dla szybkiej orientacji w nowym otoczeniu na początek kilka zdań o Republice Federalnej Niemiec. Demokracja, federalizm, państwo prawa i państwo socjalne to w Niemczech cztery gwarantowane przez konstytucję zasady współżycia społecznego. Republika Federalna Niemiec jest państwem federalnym, w skład którego wchodzi 16 krajów związkowych. Federacja, kraje związkowe i gminy tworzą trzy najważniejsze szczeble struktury państwa. W pierwszej kolejności należy się zapoznać z życiem swojego miasta, swojej gminy, względnie powiatu, ponieważ wymienione administracje komunalne regulują wszystkie sprawy miejscowej wspólnoty we własnym zakresie.

Broszury

Niniejsza broszura „Witamy w Niemczech – Informacje dla imigrantów” ma pomóc w integracji, dlatego też zawiera wiele wskazówek i informacji. Jej uzupełnieniem są dodane na końcu książki dwie broszurki dodatkowe: „Kurs integracyjny” oraz „Adresy”. Broszura „Kurs integracyjny” informuje o kursach językowych i orientacyjnych. Ważne adresy dotyczące ministerstw, urzędów i organizacji zebrano w broszurze „Adresy”. Do wydań w językach niemieckim i rosyjskim załączona jest dodatkowo broszura „Późni przesiedleńcy”. Zawarte w niej informacje dotyczą wyłącznie tzw. późnych przesiedleńców oraz członków ich rodzin. W niniejszej broszurze nie tłumaczono występujących w tekście nazw własnych oraz określeń urzędów i instytucji. Ich dwujęzyczna lista znajduje się na końcu publikacji (str. 58).

Kurs integracyjny

Imigranci, którzy właśnie przybyli do Niemiec i zamierzają pozostać tu na stałe, z reguły mają ustawowe prawo do udziału w kursie integracyjnym. Składa się on z części językowej, obejmującej maksymalnie 600 godzin lekcyjnych, oraz części orientacyjnej w wymiarze 30 godzin lekcyjnych.

W trakcie kursu językowego uczestnicy uczą się porozumiewać po niemiecku we wszystkich ważnych dziedzinach życia codziennego i świata pracy. Omawiane są tam na przykład takie tematy, jak zakupy, korzystanie ze środków komunikacji publicznej, radzenie sobie w kontaktach z urzędami czy też prowadzenie codziennych rozmów. Krótko mówiąc, na kursie nabiera się pewności w obchodzeniu się z językiem niemieckim, by tym samym szybciej i lepiej radzić sobie w Niemczech.

Po kursie językowym następuje kurs orientacyjny w języku niemieckim. Jego zadaniem jest przekazanie wiedzy o systemie prawnym, kulturze i historii Niemiec. Przekazywane są na nim informacje o życiu w niemieckim społeczeństwie, między innymi o systemie demokratycznym i wartościach, które mają w Niemczech fundamentalne znaczenie. Również ta wiedza jest ważna na drodze do zrozumienia społeczeństwa, w którym imigranci zdecydowali się żyć i do którego teraz należą.

Blizsze informacje na temat kursu integracyjnego można znaleźć w broszurze „Kurs integracyjny” oraz w przekazanych ulotkach.

Doradztwo migracyjne dla nowo przybyłych

Dalszą, specjalnie dostosowaną do potrzeb imigrantów pomocą integracyjną są oferty służb doradztwa migracyjnego dla nowo przybyłych. Udzielają one odpowiedzi na pytania i pomagają w rozwiązywaniu problemów. W trakcie przeprowadzanej osobistej rozmowy pracownicy służb doradczych uzyskują rozeznanie, jaka jest indywidualna sytuacja danej osoby, by wspólnie z nią wypracować odpowiednie plany postępowania. Pośredniczą również w dostępie do specjalistycznych ofert integracyjnych.

Doradztwem migracyjnym z reguły zajmują się następujące organizacje:

- Arbeiterwohlfahrt (AWO)
- Deutscher Caritasverband (DCV)
- Diakonisches Werk (DW) der Evangelischen Kirche in Deutschland (EKD)
- Deutscher Paritätischer Wohlfahrtsverband (DPWV)
- Deutsches Rotes Kreuz (DRK)
- Bund der Vertriebenen (BdV)

Internet: www.bamf.de

W urzędzie ds. cudzoziemców, w zamieszkiwanym obozie przejściowym oraz w administracji komunalnej można otrzymać dokładne informacje o służbach doradczych w obecnym miejscu zamieszkania. Adresy tych organizacji na szczeblu federalnym znajdują się w broszurze „Adresy”.

Młodzieżowe służby migracyjne

Dla młodzieży lub osób od niedawna dorosłych, którzy przybyli do Niemiec jako imigranci, służby migracyjne dla młodzieży przygotowały ofertę doradczą i opiekuńczą, dostosowaną do ich indywidualnej sytuacji życiowej. Skierowana jest ona do młodych imigrantów w wieku od dwunastu do 27 lat.

Jeśli imigranci należą do wymienionej grupy wiekowej i nie podlegają już obowiązkowi szkolnemu, zajmujące się młodzieżą służby migracyjne udzielą im w trakcie kursów integracyjnych i po ich ukończeniu indywidualnych i celowych porad, by w ten sposób wesprzeć ich integrację szkolną, zawodową i społeczną w Niemczech. Dlatego też warto korzystać z istniejących na szczeblu komunalnym ofert. W ten sposób łatwiej będzie można sobie poradzić z warunkami życia, panującymi w nowym środowisku oraz zwiększyć swoje szanse integracyjne w zakresie szkolnym i zawodowym, a tym samym możliwości pełnej integracji społecznej w Niemczech.

Centralnymi punktami oferty doradczej młodzieżowych służb migracyjnych są m.in.:

- indywidualna opieka w ramach „Case Management” oraz planu integracyjnego,
- oferty doradcze oraz instrumenty wspierające w przypadku problemów związanych z integracją lub sytuacji kryzysowych, ewentualnie przy współudziale rodziców,
- konsultacje z rodzicami lub wieczorne spotkania dla nich, by i u nich przełamać ewentualne uprzedzenia i uświadomić im znaczenie ukończenia szkoły oraz konieczność wspierania dzieci w procesie dalszej nauki,
- przygotowywanie i realizacja ofert grupowych z udziałem miejscowej młodzieży,
- pośrednictwo w dostępie do dalszych ofert integracyjnych.

Należy przy tym zwrócić uwagę na fakt, że powyższe oferty, wspierane ze środków Federalnego Ministerstwa ds. Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży, wymagają całościowego podejścia do integracji, dlatego też mogą dotyczyć również członków rodziny.

Młodzieżowe służby migracyjne zrzeszone są w ramach instytucji zajmujących się pracą socjalną wśród młodzieży:

- Bundesarbeitsgemeinschaft Evangelische Jugendsozialarbeit e. V.
- Arbeiterwohlfahrt Bundesverband e. V.
- Bundesarbeitsgemeinschaft Katholische Jugendsozialarbeit e. V.
- Internationaler Bund e. V. wraz z Deutscher Paritätischer Wohlfahrtsverband i Deutsches Rotes Kreuz

Internet: www.jmd-portal.de

Serwis integracyjny dla obywateli

Gdyby – mimo licznych ofert doradczych – poczuli się Państwo kiedyś niedostatecznie poinformowani, proszę zwrócić się telefonicznie lub pisemnie do serwisu dla obywateli Federalnego Urzędu ds. Migracji i Uchodźców:

Bundesamt für Migration und Flüchtlinge
 Bürgerservice
 90343 Nürnberg
 Tel.: (09 11) 9 43-63 90
 Faks: (09 11) 9 43-50 07
 E-mail: info.buerger@bamf.bund.de
 Internet: www.bamf.de

1.1 Późni przesiedleńcy

Późni przesiedleńcy oraz członkowie ich rodzin w sprawach obywatelstwa mogą się zwrócić do właściwej dla ich miejsca zamieszkania w Niemczech administracji miejskiej, gminnej lub powiatowej. Również we wszystkich innych sprawach urzędowych administracja komunalna służy radą i pomocą. Dodatkowe wskazówki zawarte są w broszurze „Późni przesiedleńcy”.

1.2 Obywatele Unii Europejskiej

Imigranci z krajów Unii Europejskiej muszą dopełnić tylko obowiązku meldunkowego. W tym celu trzeba się zwrócić do właściwego urzędu meldunkowego administracji komunalnej. Wyda on zaświadczenie o prawie pobytu.

Członkowie rodzin obywateli Unii Europejskiej, posiadający obywatelstwo kraju nie należącego do Unii, muszą zwrócić się do miejscowego urzędu ds. cudzoziemców. Jest on instytucją właściwą w sprawach udzielania tzw. „Zezwolenia na pobyt w UE”.

Prawo wyborcze dla cudzoziemców

Wszyscy zameldowani w Niemczech obywatele Unii Europejskiej, którzy ukończyli 18 lat i przebywają w okręgu wyborczym co najmniej od trzech miesięcy, mają z zasady prawo do udziału w wyborach komunalnych.

1.3 Cudzoziemcy

Cudzoziemcy, którzy przybyli z krajów nie należących do Unii Europejskiej, we wszystkich sprawach związanych z pobytem w Niemczech powinni zwracać się do urzędu ds. cudzoziemców. Urząd ten zajmuje się sprawami wizowymi oraz udzielaniem zezwoleń na pobyt ograniczony lub nieograniczony czasowo. Informacje o właściwym urzędzie ds. cudzoziemców można uzyskać w ratuszu gminy lub miasta.

Rodzaje zezwoleń na pobyt

Na długotrwałe pobyty w Niemczech możliwe jest udzielenie ograniczonego czasowo zezwolenia na pobyt, względnie bezterminowego zezwolenia na osiedlenie. Dla pierwszego przyjazdu wymagana jest niemiecka wiza obejmująca teren federacji, która może w Niemczech zostać przekształcona w czasowe zezwolenie na pobyt lub zezwolenie na osiedlenie. Dlatego też należy się zwrócić

– możliwie zaraz po przyjeździe, koniecznie jednak przed upływem terminu ważności wizen – do właściwego urzędu ds. cudzoziemców.

Czasowego zezwolenia na pobyt udziela się dla realizacji wymienionych w ustawie o prawie pobytu możliwych celów pobytu, jak zdobycie wykształcenia lub praca zawodowa, ale też z powodów wymienionych w prawie międzynarodowym – humanitarnych, politycznych oraz rodzinnych. Pracę zarobkową można wykonywać pod warunkiem, że urząd ds. cudzoziemców w zezwoleniu na pobyt jednoznacznie zezwolił na jej wykonywanie.

Zezwolenia na osiedlenie udziela się z reguły w przypadku, gdy cudzoziemiec od pięciu lat posiada czasowe zezwolenie na pobyt oraz spełnia inne warunki, np. samodzielnie zapewnia sobie utrzymanie lub też legitymuje się wystarczającą znajomością języka niemieckiego. Wystarczającą znajomością języka dysponuje osoba, która z sukcesem ukończyła kurs integracyjny lub też w inny sposób udokumentuje posiadanie wymaganej tu wiedzy. Bezterminowe zezwolenie na pobyt upoważnia do wykonywania pracy zawodowej.

1.4 Przyznanie obywatelstwa

W Niemczech obowiązuje nowoczesne prawo o obywatelstwie. Otwiera ono przed imigrantem możliwość naturalizacji, a tym samym jest idealną przesłanką pełnej integracji z niemieckim społeczeństwem. Wraz z naturalizacją uzyskuje się obywatelstwo niemieckie. Z tą chwilą imigrant podlega tym samym prawom i ma takie same obowiązki jak wszyscy Niemcy. Jeżeli ktoś jest zainteresowany naturalizacją, miejscowy urząd ds. cudzoziemców lub też urząd ds. obywatelstwa bądź przyznający obywatelstwo urząd kraju związkowego, w którym się obecnie mieszka, udzieli dokładniejszych informacji odnośnie złożenia wniosku i procedury przyznawania obywatelstwa.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

W miejscu zamieszkania: ■ Administracja miejska, gminna, powiatowa:
urząd ds. cudzoziemców, urząd ds. obywatelstwa,
urząd meldunkowy, ratusz

Internet: ■ Bundesministerium des Innern:
www.bmi.bund.de
■ Beauftragte der Bundesregierung für Migration, Flüchtlinge
und Integration: www.integrationsbeauftragte.de
www.einbuengerung.de

2.1 Poszukiwanie mieszkania

W poszukiwaniu mieszkania czy ewentualnie domu bardzo pomocne są gazety. Godne polecenia są w szczególności ich weekendowe wydania, w których z reguły znajdują się obszernie informacje o aktualnej sytuacji na lokalnym rynku mieszkaniowym. W zależności od potrzeb osobistych, a przede wszystkim możliwości finansowych, można mieszkanie lub dom albo wynająć, albo kupić. Należy przy tym mieć na uwadze, że oferty i ceny w zależności od regionu mogą być bardzo zróżnicowane.

Jeżeli w gazetowych rubrykach „Do wynajęcia”, „Mieszkania własnościowe” bądź „Nieruchomości” znalazło się odpowiednią ofertę, należy nawiązać kontakt z wynajmującym lub sprzedawcą. W ofertach podany jest albo numer telefonu, albo szyfr cyfrowy lub literowy. Na ofertę z szyfrem należy odpowiedzieć pisemnie, wysyłając list z podaniem szyfru na adres gazety, która automatycznie kieruje go dalej.

Pomocą służą też urzędy mieszkaniowe lokalnej administracji komunalnej. Z reguły oferują one mieszkania bezpośrednio lub pośredniczą w przekazywaniu ofert. Jeżeli tak nie jest, to przynajmniej można tam otrzymać przydatne adresy i informacje.

Poszukując mieszkania lub domu, można też skorzystać z pomocy pośredników w handlu nieruchomościami. Za opłatą pośredniczą oni w wynajmowaniu i sprzedaży mieszkań oraz domów. Adresy kontaktowe można znaleźć w Internecie, przede wszystkim jednak w wykazach branżowych i lokalnych książkach telefonicznych.

Wprowadzając się do nowego mieszkania otrzymuje się też nowy adres. Należy o tym bezzwłocznie powiadomić właściwy urząd meldunkowy. Dotyczy to także zmiany miejsca zamieszkania w obrębie Niemiec. Trzeba pamiętać, że spóźnione zameldowanie może pociągnąć za sobą karę grzywny. W niektórych przypadkach może to nawet mieć negatywny wpływ na status pobytu w Niemczech. Obowiązek meldunkowy należy zatem dopełnić w możliwie krótkim czasie – w niektórych instytucjach administracyjnych nawet w ciągu tygodnia.

W przypadku przeprowadzki wskazane jest złożenie na pocztę wniosku o kierowanie przesyłek na nowy adres. Przez uzgodniony, przejściowy okres czasu przesyłki pocztowe będą wówczas automatycznie przekazywane dalej na nowy adres. Warto przy tym wiedzieć, że jest to usługa odpłatna. Oprócz tego należy np. pamiętać o przemeldowaniu lub wymeldowaniu telefonu. Również bank i instytucje ubezpieczeniowe należy powiadomić o zmianie adresu.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

- W miejscu zamieszkania:**
- **Poszukiwanie mieszkania:**
 - Administracja miejska, gminna, powiatowa: urząd mieszkaniowy
 - Gazety codzienne
 - Pisma ogłoszeniowe (bezpłatne)
 - Strony internetowe gazet codziennych
 - Pośrednicy (odpłatnie)

- Zameldowanie:**
- Administracja miejska, gminna, powiatowa: urząd meldunkowy

2.2 Mieszkania socjalne – zasiłek mieszkaniowy

Większość miast i gmin posiada zasoby korzystnych pod względem cenowym mieszkań, tzw. mieszkania socjalne. Są to lokale, których budowa wspierana była ze środków państwowych. Warunkiem wprowadzenia się do mieszkania socjalnego jest przedłożenie zaświadczenia o uprawnieniu do niego. Wniosek o jego wystawienie można złożyć w administracji komunalnej – właściwym organem najczęściej jest urząd mieszkaniowy – pod warunkiem, że dochód nie przekracza określonej granicy. Należy zwrócić uwagę na fakt, że zaświadczenie to ma ograniczony okres ważności. Dlatego też konieczne trzeba pamiętać o dacie upływu jego ważności oraz o dopełnieniu formalności związanych z jego przedłużeniem. Jako najemca mieszkania posiada się, być może, prawo do zasiłku mieszkaniowego. Zależy to m.in. od liczby członków rodziny, wchodzących w skład gospodarstwa domowego, całkowitej wysokości dochodów oraz wysokości czynszu. Posiadając własne mieszkanie lub dom można również, pod pewnymi warunkami, otrzymywać państwowe dotacje. Wymagane formularze wniosków oraz szczegółowe informacje można uzyskać w lokalnej administracji komunalnej.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

- W miejscu zamieszkania:**
- Administracja miejska, gminna, powiatowa: urząd mieszkaniowy
- Internet:**
- Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung: www.bmvbs.de

- E-mail:** ■ Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung: buergerinfo@bmvs.bund.de
- Telefon:** ■ Serwis telefoniczny Bundesministerium für Verkehr, Bau- und Stadtentwicklung (Pn–Pt, godz. 09:00–12:00): **(0 30) 20 08-30 60**
- Broszury:** ■ Wohngeld – Ratschläge und Hinweise
- Zamówienia:**
 pisemnie: Bundesministerium für Verkehr, Bau- und Stadtentwicklung
 Referat Bürgerservice und Besucherdienst
 Invalidenstr. 44
 10115 Berlin
 telefonicznie: (Pn–Pt, godz. 09:00–12:00), **(0 30) 20 08-30 60**
 Faks: **(0 30) 20 08-19 42**
 E-mail: buergerinfo@bmvs.bund.de
 Internet: www.bmvs.de

2.3 Czynsz i prawo najmu

Umowa najmu jest ważnym dokumentem, dlatego przed podpisaniem należy ją dokładnie przeczytać. Reguluje ona szczegóły stosunku najmu i obowiązuje zarówno wynajmującego, jak i najemcę, jeśli jej warunki są ustawowo dopuszczalne. Dlatego też przed zawarciem umowy najmu należy się dokładnie poinformować o szczegółach, np. o wysokości czynszu podstawowego, kosztów dodatkowych i kaucji. Trzeba koniecznie zadbać o to, by wszystkie uzgodnienia zostały ujęte w umowie pisemnie, gdyż uzgodnienia ustne prowadzą później często do sporów. Jako zabezpieczenie wynajmujący może żądać kaucji, aby pokryć z niej koszty naprawy lub zaległy czynsz. Wysokość kaucji nie może przekraczać równowartości trzech miesięcznych czynszów (podstawowych: bez ogrzewania i kosztów dodatkowych).

Jeżeli ktoś chce się dowiedzieć, czy koszty najmu danego mieszkania nie są wygórowane, a więc odpowiadają typowym dla danej miejscowości czynszom, powinien sięgnąć po porównawcze zestawienie czynszów miejsca zamieszkania, które obowiązują w danej miejscowości. Otrzymać je można we właściwym urzędzie mieszkaniowym.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

- W miejscu zamieszkania:** ■ Administracja miejska, gminna i powiatowa
 ■ Stowarzyszenia najemców (członkostwo odpłatne)

- Internet:** ■ Bundesministerium der Justiz: www.bmj.de/Ratgeber
 ■ Niemiecki Związek Najemców (Deutscher Mieterbund e. V.) www.dmb.de

2.4 Koszty dodatkowe i usuwanie odpadów

Za pomieszczenia mieszkalne oprócz kosztów najmu (czynsz podstawowy) należy opłacać koszty dodatkowe, których rozliczenie następuje raz w roku. Należą do nich m.in. opłaty za ogrzewanie, wodę, ścieki, a także odrębne koszty za wywóz śmieci. Obowiązek ich odrębnego opłacania – dodatkowo do czynszu podstawowego – istnieje jedynie w przypadku, gdy to jednoznacznie ustalono. Zalecany jest wgląd do rozliczenia kosztów dodatkowych i jego kontrola.

W Niemczech śmieci są zbierane i utylizowane oddzielnie. Istnieją oddzielne pojemniki na papier i tekturę, odpady biologiczne i pozostałe śmieci. Oprócz tego stworzono punkty zbiorcze dla innych rodzajów odpadów, np. dla szkła oraz odpadów szkodliwych (np. farby, lakiery itd.).

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

- W miejscu zamieszkania:** ■ Administracja miejska, gminna i powiatowa
 ■ Stowarzyszenia najemców (członkostwo odpłatne)
- Internet:** ■ Niemiecki Związek Najemców (Deutscher Mieterbund e. V.) www.dmb.de

3.1 Poradnictwo konsumenckie i godziny otwarcia

Żywność oraz inne rzeczy codziennego użytku można kupić w marketach spożywczych, centrach handlowych lub sklepach branżowych. Już na pierwszy rzut oka można dostrzec, że sieć sklepów oraz ich oferta jest wprawdzie bardzo szeroka, ale też mocno zróżnicowana. Możliwe jest więc, że na przykład litr mleka w jednym sklepie jest dwa razy droższy niż w innym. Szczególnie korzystne ceny często obowiązują tylko krótko i najczęściej oznakowane są jako promocyjne. Opłaca się więc zasięgać dokładnych informacji, porównywać ceny, by w efekcie dokonywać korzystnych zakupów. W przypadku dokonywania większych zakupów, np. pralki lub samochodu, należy zwrócić dużą uwagę na stosunek między ceną a właściwościami użytkowymi wyrobu. Obiektywne i neutralne poradnictwo dla konsumentów może pomóc w podjęciu właściwej, związanej z kupnem decyzji. Można korzystać z ofert central konsumenckich, czasopism oraz stron internetowych dla konsumentów. Oferują one informacje i objaśnienia, ocenę produktów oraz dają możliwość ich porównania.

Sklepy w Niemczech z reguły są otwarte w dni robocze, najwcześniej od godz. 06.00, najdłużej zaś do godz. 20.00. W niedziele i święta prawie wszystkie są nieczynne. Natomiast stacje benzynowe oraz sklepy na większych dworcach i lotniskach czynne są również w niedziele i święta, czasami nawet przez 24 godziny na dobę. Wszędzie w Niemczech można płacić gotówką. Możliwość zapłaty bezgotówkowej również jest prawie że nieograniczona. Aby z niej skorzystać, trzeba posiadać konto w banku lub kasie oszczędnościowej oraz dysponować wystawioną przez tę instytucję kartą euroczekową, względnie kredytową. Po zapłaceniu stosowna kwota jest automatycznie pobierana z konta.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

- W miejscu zamieszkania:**
- Centrala konsumencka
 - Książka telefoniczna, branżowa książka telefoniczna
- Internet:**
- Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz: www.verbraucherministerium.de
 - Verbraucherzentrale Bundesverband e. V.: www.verbraucherzentrale.de
 - Stiftung Warentest: www.stiftung-warentest.de
- E-mail:**
- Verbraucherzentrale Bundesverband e. V.: info@vzbv.de
- Telefon:**
- Verbraucherzentrale Bundesverband e. V.: (0 30) 2 58 00-0
 - Stiftung Warentest: (0 30) 26 31-0

Broszury:

- Czasopismo „test“ Fundacji Stiftung Warentest (dostępne w sklepach)
- Ratgeber für Verbraucher (**Internet:** www.ratgeber.vzbv.de)

3.2 Umowy zawierane w domu, zakupy w Internecie

Usługi i towary oferowane są niekiedy też u drzwi mieszkania. W przypadku posiadania komputera z dostępem do Internetu można oprócz tego, nie wychodząc z domu, korzystać z prawie że nieograniczonej oferty towarów. Oba powyższe sposoby robienia zakupów są wprawdzie wygodne, ale też związane z ryzykiem. Często człowiek spontanicznie decyduje się na zakup, bez głębszego zastanowienia się. Dlatego też w celu ochrony konsumentów stworzono specjalne przepisy i ustawy, które regulują zasady dokonywania zakupów u drzwi mieszkania oraz w Internecie. Należy więc najpierw zasięgnąć dokładnych informacji o zobowiązaniach i ewentualnych klauzulach szczególnych, które wraz z kupnem się akceptuje, oraz o terminach, których należy dotrzymać, aby kupno anulować. Obowiązuje podstawowa zasada: nie podpisywać niczego, czego do końca się nie zrozumiało!

Jeśli mimo to wystąpią problemy, można zwrócić się do instytucji i punktów doradczych, zajmujących się ochroną konsumentów.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

- W miejscu zamieszkania:**
- Centrala konsumencka
 - Książka telefoniczna, branżowa książka telefoniczna
- Internet:**
- Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz: www.verbraucherministerium.de
 - Verbraucherzentrale Bundesverband e. V.: www.verbraucherzentrale.de
- E-mail:**
- Verbraucherzentrale Bundesverband e. V.: info@vzbv.de
- Telefon:**
- Verbraucherzentrale Bundesverband e. V.: (0 30) 2 58 00-0

4.1 Doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy i miejsc nauki zawodu

Poszukujący pracy znajdują wsparcie we właściwej dla miejsca zamieszkania Agencji Pracy (Agentur für Arbeit). Jej współpracownicy oferują pomoc w zakresie pośrednictwa pracy i doradztwa. W kwestiach dotyczących wyboru zawodu można się zwrócić do pracujących tam doradców ds. zawodowych.

Ponadto agencje oferują jako serwis dodatkowy tzw. internetowe miejsca pracy. Każdy ma tam możliwość samodzielnego poinformowania się o aktualnych ofertach dotyczących wszystkich zgłoszonych wolnych miejsc pracy. Specjalne Centra Informacji Zawodowej udzielają ponadto obszernych informacji o zawodach, warunkach, które należy spełnić w celu ich zdobycia, oraz szansach na rynku pracy.

W określonych sytuacjach Agencja Pracy może wspierać poszukiwanie pracy również finansowo, na przykład poprzez przejęcie kosztów poszukiwania pracy. Należy zatem możliwie wcześnie zasięgnąć w Agencji Pracy informacji o wszystkich możliwościach uzyskania zwrotu kosztów. Oprócz Agencji Pracy pomocy przy poszukiwaniu pracy udzielić mogą również prywatne biura pośrednictwa pracy. Należy ponadto korzystać z innych możliwości, np. szukać ofert pracy w prasie lub internetowych giełdach pracy. Decydującą rolę w poszukiwaniu pracy odgrywa inicjatywa własna. Dlatego też warto bez obaw zwracać się bezpośrednio do potencjalnych pracodawców i dążyć do osobistego z nimi kontaktu.

O znalezieniu pracy decyduje jednak głównie dobre i wyraziste podanie o pracę. Stąd warto zasięgnąć informacji o możliwościach udziału w szkoleniu kształcącym umiejętności zdobywania pracy. Większość pracodawców oczekuje pisemnego podania z listem motywacyjnym, życiorysem, zdjęciem oraz wszystkimi dokumentami pozwalającymi ocenić kwalifikacje. Należy przy tym pamiętać, by wszystkie świadectwa i dokumenty przedłożyć w języku niemieckim – z reguły urzędowo uwierzytelnione.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

W miejscu zamieszkania: ■ Agentur für Arbeit

Internet: ■ Bundesagentur für Arbeit: www.arbeitsagentur.de

4.2 Uznawanie dokumentów

Uznanie zdobytego w kraju pochodzenia wykształcenia szkolnego oraz dyplomów ukończenia studiów i świadectw dokumentujących wykształcenie zawodowe ma priorytetowe znaczenie dla kariery osobistej w Niemczech. Należy więc w każdym przypadku możliwie szybko zadbać o to, by istniejące świadectwa i dokumenty zostały przetłumaczone i poświadczane przez tłumacza przysięgłego.

Dopiero z przetłumaczonymi dokumentami można zwrócić się do wymienionych poniżej instytucji, które zadecydują o ewentualnym ich uznaniu w Niemczech. Można w nich również zasięgnąć porad odnośnie wymaganych kwalifikacji dodatkowych lub szkoleń uzupełniających.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

W miejscu zamieszkania: ■ Informacje ogólne: Agentur für Arbeit
■ Informacje dot. okresów studiów i dyplomów ukończenia studiów: szkoły wyższe i uniwersytety
■ Informacje dot. kwalifikacji zawodowych: izby przemysłowe, handlowe i rzemieślnicze

Internet: ■ Bundesagentur für Arbeit: www.arbeitsagentur.de
■ Bundesministerium für Wirtschaft und Technologie: www.bmwi.bund.de
■ Bundesministerium für Bildung und Forschung: www.bmbf.de
■ Deutscher Akademischer Austauschdienst: www.daad.de
■ Centrala ds. Szkolnictwa Zagranicznego: www.anabin.de

Telefon: ■ Bundesministerium für Wirtschaft und Technologie: (0 18 88) 6 15-9 (taryfa zwykła)
■ Bundesministerium für Bildung und Forschung: (0 18 88) 57-0 (taryfa zwykła)
■ Deutscher Akademischer Austauschdienst: (02 28) 8 82-0

4.3 Kształcenie i doksztalcenie zawodowe

Rynek pracy wymaga od pracobiorców kwalifikowanego wykształcenia zawodowego, dużej elastyczności oraz gotowości stałego doksztalcenia się. Dlatego też nie powinno się tracić nadziei, jeżeli zdobyte w kraju pochodzenia kwalifikacje zawodowe ewentualnie nie wystarczają do spełnienia oczekiwań i życzeń dotyczących miejsca pracy w Niemczech.

Aby możliwie szybko odnaleźć się w życiu zawodowym, niezbędna jest osobista gotowość do doksztalcenia się. Istnieje szeroka oferta kursów kwalifikacyjnych, przekwalifikujących i przeszkoleń, udział w których, po spełnieniu określonych warunków, jest też finansowo wspierany przez państwo.

Program akademicki fundacji Otto Benecke Stiftung umożliwia imigrantom mającym wykształcenie wyższe wzięcie udziału w kursach opracowanych specjalnie dla absolwentów szkół wyższych. Jest również szansa na otrzymanie stypendium.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

- W miejscu zamieszkania:**
- Administracja miejska, gminna, powiatowa: urząd ds. wspierania wykształcenia
 - Agentur für Arbeit
 - Izba przemysłowo-handlowa, izba rzemieślnicza
- Internet:**
- Bundesagentur für Arbeit: www.arbeitsagentur.de
 - Otto Benecke Stiftung e. V.: www.obs-ev.de

4.4 Samodzielni przedsiębiorcy

Niemcy należą do światowej czołówki eksporterów oraz są atrakcyjnym ośrodkiem gospodarczym. Już od dziesięcioleci wysoko wykwalifikowana siła robocza i wydajna gospodarka gwarantują wysoki standard życiowy. Dlatego kraj ten nadal potrzebuje kreatywnych ludzi z pomysłami i wizjami, którzy chcą i potrafią przekształcić swój innowacyjny potencjał w nowe produkty, procesy i usługi.

Niezbędną podstawą późniejszych sukcesów, osiąganych w charakterze samodzielnego przedsiębiorcy jest solidne przygotowanie do samodzielnej działalności gospodarczej. Wprawdzie liczba zakładanych w Niemczech firm w dalszym ciągu rośnie, jednakże nie każde nowe przedsiębiorstwo odnosi długotrwały sukces. Powodem tego są często błędy popełniane na starcie samodzielnej działalności gospodarczej. Dlatego ważne jest zredukowanie możliwości popełniania błędów, a tym samym ryzyka niepowodzenia, do dającego się skalkulować minimum – dokładnie się informując i korzystając z ofert doradczych przed podjęciem pracy na własny rachunek. Proszę więc korzystać z istniejących źródeł pomocy.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

- W miejscu zamieszkania:**
- Izba przemysłowo-handlowa, izba rzemieślnicza
 - Agentur für Arbeit
- Internet:**
- Bundesministerium für Wirtschaft und Technologie:
www.bmwi.bund.de
www.existenzgruender.de
(również po angielsku, rosyjsku, turecku, francusku)
- E-mail:**
- Bundesministerium für Wirtschaft und Technologie:
info@bmwi.bund.de
expertenforum@existenzgruender.de
- Telefon:**
- Serwis telefoniczny Bundesministerium für Wirtschaft und Technologie (Pn–Cz, godz. 08:00–20:00; Pt, godz. 08:00–12:00)
Warstwa średnia/zakładanie firm:
(0 18 05) 6 15-0 01 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)
Informacje nt. programów aktywizacyjnych (z wyjątkiem wspierania rynku pracy): (0 18 88) 6 15-80 00 (taryfa zwykła)
- Broszury:**
- Starthilfe – Der erfolgreiche Weg in die Selbstständigkeit
 - InfoLetter GründerZeiten (51 wydań tematycznych: nr 10 dla imigrantów)
 - Wirtschaftliche Förderung. Hilfen für Investitionen und Arbeitsplätze
 - Softwarepaket für Gründer und junge Unternehmen 8.0 (CD, wymaga korzystania z komputera)

Zamówienia:

pisemnie: Bundesministerium für Wirtschaft und Technologie
Referat Kommunikation und Internet/Versand
11019 Berlin
telefonicznie: (0 18 88) 6 15-9 (taryfa zwykła)
Faks: (02 28) 42 23-4 62
E-mail: bmwi@gvp-bonn.de
Internet: www.bmwi.bund.de

4.5 Dochody

Osiągane dochody należy opodatkować. Sposób opodatkowania zależy od tego, czy jest się zatrudnionym jako pracobiorca, czy też prowadzi samodzielną działalność gospodarczą.

Pracobiorcy otrzymują wynagrodzenie za pracę, które z reguły co miesiąc przekazywane jest na konto jako kwota netto. Pracodawca zobowiązany jest do odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne do instytucji ubezpieczającej oraz podatków dochodowych (podatku od wynagrodzeń i dodatku solidarnościowego) do urzędu finansowego. Jeśli pracownik należy do kościoła lub wspólnoty religijnej w Niemczech, dodatkowo potrąca się podatek kościelny.

Osoby wykonujące pracę na własny rachunek nie podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym. W tym przypadku podatki należy odprowadzać bezpośrednio do urzędu finansowego.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

W miejscu zamieszkania: ■ Urząd finansowy

■ Doradca podatkowy (odpłatnie)

Internet:

■ Bundesministerium der Finanzen:
www.bundesfinanzministerium.de

Broszury:

■ Einkommen- und Lohnsteuer

Zamówienia:

pisemnie: Bundesministerium der Finanzen
Referat Bürgerangelegenheiten
Wilhelmstr. 97
10117 Berlin

telefonicznie: (0 18 05) 77 80 90 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

Faks: (0 18 05) 77 80 94 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

E-mail: buergerreferat@bmf.bund.de

5.1 Rodzaje szkół i obowiązek szkolny

Dla dzieci w wieku sześciu lat rozpoczyna się dotyczący całej federacji obowiązek szkolny. Pierwszym etapem jest z reguły czteroklasowa szkoła podstawowa. W wyjątkowych przypadkach dzieci mogą zostać przyjęte do szkoły już w wieku pięciu lub dopiero siedmiu lat. Następujące po niej formy kształcenia szkolnego są w 16 krajach związkowych uregulowane w sposób zróżnicowany. Również nazwy poszczególnych rodzajów szkół i świadectwa ich ukończenia mogą w poszczególnych krajach różnić się od siebie – wszystkie są jednak przez pozostałe kraje uznawane.

Po ukończeniu szkoły podstawowej uczniowie wspólnie z nauczycielami i rodzicami decydują o wyborze dalszej drogi kształcenia. Ważne są tu osiągnięcia w szkole podstawowej, wyniki oraz osobiste predyspozycje ucznia.

Nauka kontynuowana jest w szkole głównej, realnej lub w gimnazjum. Poza tym w większości krajów związkowych istnieją szkoły zintegrowane, łączące wszystkie szczeble kształcenia w jednej szkole. Możliwe jest też uczęszczanie do szkoły łączącej szczebel szkoły głównej i realnej.

Po ukończeniu szkoły głównej bądź realnej można wybrać albo szkołę dającą wykształcenie zawodowe, albo upoważniającą po jej ukończeniu do podjęcia studiów, albo też rozpocząć naukę zawodu w systemie dualnym, łączącym wykształcenie teoretyczne i praktyczne. Proszę zwrócić uwagę na fakt, że po ukończeniu obowiązkowych dziewięciu lub dziesięciu klas istnieje jeszcze trzyletni obowiązek uczęszczania do szkoły zawodowej. Nauka w gimnazjum kończy się maturą – tzw. ogólnym świadectwem dojrzałości, umożliwiającym podjęcie studiów. Uprawnia ono do studiowania na uniwersytetach i w wyższych szkołach zawodowych.

Uczęszczanie do szkół państwowych jest bezpłatne. Dzieci mogą podjąć naukę nie tylko w szkołach państwowych, lecz także w uznawanych przez państwo szkołach prywatnych. Mogą to być szkoły i internaty prowadzone przez instytucje prywatne, jak również tzw. szkoły waldorfskie. O typach szkół istniejących w okolicy można się poinformować w miejscu zamieszkania.

Włączenie młodych imigrantów do niemieckiego systemu szkolnego często wymaga dodatkowych kursów i instrumentów wspierających. W wielu miejscowościach istnieją odrębne międzynarodowe klasy przygotowujące młodzież do udziału w normalnym systemie szkolnym. Zwłaszcza przejście do szkół wyższego szczebla sprawia często trudności. Lokalne urzędy ds. szkół dysponują dokładnymi informacjami na ten temat.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

W miejscu zamieszkania:

- Urząd ds. szkół
- Szkoła
- Technikum
- Szkoła zawodowa
- Szkoła prywatna

Internet:

- Ständige Konferenz der Kultusminister der Länder in der Bundesrepublik Deutschland: www.kmk.org
- Deutscher Bildungsserver: www.bildungsserver.de

5.2 Studia wyższe

Szkoły wyższe dzielą się w Niemczech na uniwersytety, uniwersytety techniczne, wyższe szkoły muzyczne i artystyczne, wyższe szkoły pedagogiczne, wyższe szkoły zawodowe i wyższe szkoły zawodowo-administracyjne. Warunkiem podjęcia studiów jest posiadanie – w zależności od typu szkoły wyższej i kierunku studiów – ogólnego bądź ograniczonego do niektórych przedmiotów świadectwa dojrzałości, względnie świadectwa upoważniającego do studiowania w wyższych szkołach zawodowych. Decyzję o tym, czy imigrant posiada równorzędne świadectwo, podejmuje akademicki urząd ds. zagranicznych wybranej uczelni, bądź, od niedawna, dla wielu szkół wyższych instytucja serwisowa uni-assist.

Imigranci z Europy Wschodniej często mają możliwość przekształcenia świadectwa dojrzałości z kraju pochodzenia w maturę niemiecką poprzez udział w oferowanych w większości krajów związkowych specjalnych kursach. Dla imigrantów, których matura może zostać uznana dopiero po zdaniu egzaminu, istnieją przy szkołach wyższych przygotowujące do niego kolegia.

Studia w niemieckich uczelniach są najczęściej bezpłatne. Jednak wiele krajów związkowych planuje wprowadzenie opłat za studia w wysokości ok. 500 euro za semestr. Do tego dochodzą składki semestralne (opłaty socjalne).

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

Internet:

- Deutscher Akademischer Austauschdienst: www.daad.de
- Otto Benecke Stiftung e. V.: www.obs-ev.de
- uni-assist e. V.: www.uni-assist.de

5.3 Wspieranie edukacji

Spełniając określone warunki, osoby uczęszczające do szkoły, studiujące w szkole wyższej, względnie wyższej szkole zawodowej mają prawo do państwowego stypendium (BaföG). Po ukończeniu nauki lub studiów zazwyczaj należy je częściowo zwrócić. Osoby szczególnie uzdolnione i mające odpowiednie osiągnięcia mogą się też ubiegać o stypendium w jednej z dotowanych przez państwo organizacji ds. wspierania uzdolnionych. O przydziale stypendiów decyduje postępowanie kwalifikacyjne. W trakcie zakładowego szkolenia zawodowego może przysługiwać zasiłek szkoleniowy.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

- W miejscu zamieszkania:**
- **Studenci:**
Informacje ogólne: urząd ds. wspierania wykształcenia przy organizacji ds. studenckich; późni przesiedleńcy i osoby posiadające prawo pobytu na podstawie § 23 ustawy pobytovej: Otto Benecke Stiftung e. V., Kennedyallee 105-107, 53175 Bonn
 - **Uczniowie:** administracja miejska, gminna lub powiatowa: urząd ds. wspierania wykształcenia
 - **Nauka zawodu:** Agentur für Arbeit

- Internet:**
- Bundesministerium für Bildung und Forschung: **www.bafoeg.bmbf.de**
 - Wspieranie uzdolnionych: **www.begabtenfoerderungswerke.de**
 - Agentur für Arbeit: **www.arbeitsagentur.de**
 - Otto Benecke Stiftung e. V.: **www.obs-ev.de**

- Telefon:**
- Stypendialny serwis telefoniczny
Bundesministerium für Bildung und Forschung:
(Pn–Pt, godz. 08:00–20:00; So, godz. 10:00–14:00): **(08 00) 2 23 63 41** (bezpłatny)
 - Otto Benecke Stiftung e. V.: **(02 28) 81 63 0**

- Broszury:**
- Ausbildungsförderung: BAföG, Bildungskredit und Stipendien

Zamówienia:

pisemnie: Bundesministerium für Bildung und Forschung
Postfach 300235
53182 Bonn
telefonicznie: (0 18 05) 2 62-3 02 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)
Faks: (0 18 05) 2 62-3 03 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)
E-mail: books@bmbf.bund.de
Internet: www.bmbf.de

5.4 Kształcenie dorosłych

W instytucjach kształcenia dorosłych istnieje możliwość zdobycia kwalifikacji ogólnych lub też uzyskania bądź uzupełnienia wykształcenia zawodowego. Można się uczyć na kursach dziennych lub wieczorowych, a także korzystać w domu z ofert zaocznych (np. Telekolleg, uniwersytet zaoczny).

W lokalnej ksiąŜce telefonicznej lub ksiąŜce branŜowej (Gelbe Seiten) są wykazy instytutów zajmujących się kształceniem i dokszt laniem dorosłych. Uniwersytety ludowe wraz z innymi stowarzyszeniami i instytucjami oferują programy edukacyjne prawie w kaŜdym zakątku Niemiec. Kursy te najczęściej są stosunkowo tanie.

MoŜna si  teŜ zapozna  z ofert  Federalnej Agencji Pracy albo Agencji Pracy w miejscu zamieszkania. Są to waŜni partnerzy pierwszego kontaktu – szczególnie w sprawach dokszt lania zawodowego.

Wachlarz oferowanych tam moŜliwo ci jest bardzo zr nicowany. Poc wszy od kursów dokszt laj cych, językowych czy praktyk zawodowych, poprzez przedsięwzięcia dostosowawcze dla osób niepełnosprawnych, po specjalne szkolenia integracyjne dla m dych dorosłych.

Program akademicki fundacji Otto Benecke Stiftung wspiera imigrantów z ukończonym wyksz laniem wyŜszym za pomocą s rodk w umoŜliwiaj cych szybk  integracj  zawodową w Niemczech. We wspólpracy ze szkołami wyŜszymi przygotowuje się ich do potrzeb tutejszego rynku pracy, m.in. poprzez specjalne studia uzupełniające.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

- W miejscu zamieszkania:**
- Agentur für Arbeit
 - Volkshochschule
 - Instytuty kształcenia i dokszt lania

- Internet:**
- Bundesagentur für Arbeit: **www.arbeitsagentur.de**
 - Wykaz uniwersytetów ludowych (Volkshochschulen): **www.vhs.de**
 - Deutscher Bildungsserver: **www.bildungsserver.de; www.iwwb.de**
 - Otto Benecke Stiftung e. V.: **www.obs-ev.de**

6.1 Poradnictwo dla kobiet w ciąży

Ze sprawami związanymi z ciążą i porodem oraz z problemami osobistymi przyszła matka lub przyszli rodzice mogą się zwrócić do uznawanych przez państwo instytucji poradnictwa ciążyowego. Ich pracownicy pomagają rozwiązywać problemy, służą radą w sprawach związanych z ciążą lub jej ewentualnym przerwaniem. Ponadto udzielają informacji o przysługujących podczas ciąży oraz po urodzeniu dziecka świadczeniach finansowych i socjalnych.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

- W miejscu zamieszkania:** ■ Stowarzyszenia i związki dobroczynne (np. Pro Familia)
- Internet:** ■ Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend:
www.bmfsfj.de
- E-mail:** ■ Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend:
info@bmfsfjservice.bund.de
- Telefon:** ■ Serwis telefoniczny Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend (Pn–Cz, godz. 07:00–19:00):
(0 18 01) 90 70 50 (w godz. 09:00–18:00: 0,046 €/min, w godz. 07:00–09:00 i 18:00–19:00: 0,025 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)
- Broszury:** ■ Bundesstiftung Mutter und Kind –
Informationen für schwangere Frauen in einer Notlage
■ Schwangerschaftsberatung § 218
- Zamówienia:**
pisemnie: Publikationsversand der Bundesregierung
Postfach 48 10 09
18132 Rostock
telefonicznie: (0 18 05) 77 80 90 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)
Faks: (0 18 05) 77 80 94 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)
E-mail: publikationen@bundesregierung.de
Internet: www.bmfsfj.de

6.2 Ciąża i ochrona matek pracujących

W okresie ciąży kobiety wspierane są poprzez specjalną profilaktykę zdrowotną (profilaktykę ciążową). Ginekolog opiekujący się przyszłą matką wyjaśni jej, jaka profilaktyka jej oraz dziecku zwykle przysługuje i jaką warto stosować. Omawiane są przy tym wszystkie podejmowane aż do porodu przedsięwzięcia. Ponadto we wszystkich gabinetach ginekologicznych dostępne są broszury informacyjne dotyczące ciąży i porodu. Koszty profilaktyki ciążowej przejmują wszystkie kasy chorych. Kobiety nie posiadające ubezpieczenia zdrowotnego powinny zwrócić się do urzędu socjalnego w miejscu zamieszkania. Wsparcie w okresie ciąży oferują również urząd ds. zdrowia w miejscu zamieszkania, placówki doradcze kościołów i związków dobroczynnych oraz niezależne organizacje. Pomoc i doradztwo przysługują także przyszłym matkom i ojcom, którzy z powodu ciąży borykają się z problemami osobistymi lub finansowymi. Pracujących zawodowo kobiet w ciąży dotyczy ustawa o szczególnej ochronie w miejscu pracy, tzw. Mutterschutzgesetz. O szczegółach można się poinformować u pracodawcy lub w jednej z wymienionych instytucji doradczych.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

- W miejscu zamieszkania:** ■ Ginekolog
■ Administracja miejska, gminna, powiatowa:
urząd ds. zdrowia
■ Instytucje doradcze
- Internet:** ■ Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend:
www.bmfsfj.de
- E-mail:** ■ Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend:
info@bmfsfjservice.bund.de
- Telefon:** ■ Serwis telefoniczny Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend (Pn–Cz, godz. 07:00–19:00):
(0 18 01) 90 70 50
(w godz. 09:00–18:00: 0,046 €/min, w godz. 07:00–09:00 i 18:00–19:00: 0,025 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

Broszury:

■ Mutterschutzgesetz – Leitfaden zum Mutterschutz

Zamówienia:

pisemnie: Publikationsversand der Bundesregierung

Postfach 48 10 09

18132 Rostock

telefonicznie: (0 18 05) 77 80 90 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

Faks: (0 18 05) 77 80 94 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

E-mail: publikationen@bundesregierung.de

Internet: www.bmfsfj.de

6.3 Dodatek na dzieci

Rodzice mają prawo do otrzymywania dodatku na swoje dzieci mieszkające w Republice Federalnej. Do 18. roku życia jest on płacony niezależnie od tego, czy dziecko uczy się zawodu, czy ma własne dochody.

Dodatek na dzieci wypłacany jest po złożeniu wniosku w Kasie Rodzinnej Agencji Pracy. Trzeba jednak zwrócić uwagę na fakt, że jego wypłacanie uzależnione jest od statusu pobytu w Niemczech.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

W miejscu zamieszkania:

■ Kasa Rodzinna Agencji Pracy

Internet:■ Bundesagentur für Arbeit: www.familienkasse.de■ Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend:
www.bmfsfj.de**E-mail:**■ Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend:
info@bmfsfjservice.bund.de**Telefon:**■ Serwis telefoniczny Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend (Pn–Cz, godz. 07:00–19:00):
(0 18 01) 90 70 50(w godz. 09:00–18:00: 0,046 €/min, w godz. 07:00–09:00 i 18:00–19:00:
0,025 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)**Broszury:**

■ Merkblatt Kindergeld

Zamówienia:

pisemnie: Publikationsversand der Bundesregierung

Postfach 48 10 09

18132 Rostock

telefonicznie: (0 18 05) 77 80 90 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

Faks: (0 18 05) 77 80 94 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

E-mail: publikationen@bundesregierung.de

Internet: www.bmfsfj.de

6.4 Zasiłek wychowawczy – urlop rodzicielski

Jeżeli dziecko lub dzieci nie ukończyły jeszcze drugiego roku życia, rodzice mogą – po spełnieniu odpowiednich warunków – otrzymać zasiłek wychowawczy. Bliższych informacji o warunkach, jakie należy spełnić, oraz o tym, jak złożyć wniosek, udzielają lokalne administracje komunalne.

Rodzice pracujący zawodowo oprócz uprawnienia do zasiłku wychowawczego mają prawo do urlopu rodzicielskiego. W tym okresie istnieje też możliwość podjęcia pracy w niepełnym wymiarze godzin. W ten sposób rodzicom ułatwia się intensywnie zajęcie się dzieckiem, bez konieczności rezygnacji z pracy zawodowej. Stąd jak najwcześniej należy nawiązać kontakt z pracodawcą.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

W miejscu zamieszkania:■ Administracja miejska, gminna, powiatowa:
instytucja przyznająca zasiłek wychowawczy**Internet:**■ Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend:
www.bmfsfj.de**E-mail:**■ Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend:
info@bmfsfjservice.bund.de**Telefon:**■ Serwis telefoniczny Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend (Pn–Cz, godz. 07:00–19:00):
(0 18 01) 90 70 50(w godz. 09:00–18:00: 0,046 €/min, w godz. 07:00–09:00 i 18:00–19:00:
0,025 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

Broszury:

- Staatliche Hilfen für Familien. Wann? Wo? Wie?
- Erziehungsgeld, Elternzeit

Zamówienia:

pisemnie: Publikationsversand der Bundesregierung

Postfach 48 10 09

18132 Rostock

telefonicznie: (0 18 05) 77 80 90 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

Faks: (0 18 05) 77 80 94 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

E-mail: publikationen@bundesregierung.de

Internet: www.bmfsfj.de

6.5 Przedszkola i żłobki

W Niemczech istnieje szeroka oferta opieki nad dziećmi. Maluchami do trzeciego roku życia zajmują się na przykład żłobki. Dzieci w wieku od trzech lat do chwili pójścia do szkoły mogą uczęszczać do przedszkola.

Aby dzieci mogły skorzystać z wymienionych ofert opiekuńczych, należy je uprzednio w wybranej placówce zameldować. Z powodu dużego zainteresowania rodziców nie wystarcza czasami miejsc dla wszystkich. Dlatego należy możliwie wcześnie zasięgnąć informacji o wolnych miejscach, aby dziecko zawczasu zameldować w wybranej placówce.

Opiekę nad dziećmi oferują miasta i gminy, kościoły, stowarzyszenia dobroczynne i inne organizacje. Należy poinformować się w miejscu zamieszkania o istniejących w okolicy placówkach. Informacje można uzyskać w urzędach miasta lub gminy, stosownie do miejsca zamieszkania, w szczególności w urzędzie ds. młodzieży, względnie powiatowym urzędzie ds. młodzieży. Cennych porad i wartościowych wskazówek mogą też udzielić zamieszkujące w sąsiedztwie rodziny z dziećmi.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

W miejscu zamieszkania:

- Administracja miejska, gminna, powiatowa: urząd ds. młodzieży

Internet:

- Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend: www.bmfsfj.de

7.1 Poradnictwo AIDS

Przeciw zagrażającym życiu infekcji i zachorowaniu na AIDS dotychczas nie można się, niestety, zaszczepić. Nie ma też stosownego leku. Dlatego też pilnie zalecana jest skuteczna ochrona przed zakażeniem. Proszę bez obaw zasięgać informacji we właściwych punktach doradczych, na życzenie – anonimowo.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

- W miejscu zamieszkania:**
- Administracja miejska, gminna, powiatowa: urząd ds. zdrowia
 - Kasy chorych, poradnie
- Internet:**
- Bundeszentrale für gesundheitliche Aufklärung: www.aidsberatung.de, www.gib-aids-keine-chance.de
- E-mail:**
- Bundeszentrale für gesundheitliche Aufklärung: telefonberatung@bzga.de
- Telefon:**
- po niemiecku: Bundeszentrale für gesundheitliche Aufklärung (Pn–Cz, godz. 10:00–22:00; Pt–N, godz. 10:00–18:00): **(0 18 05) 5 55-4 44** (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)
 - po turecku: Centrum Zdrowotne dla Imigrantów (Gesundheitszentrum für Migrantinnen und Migranten) Köln: **(02 21) 95 15 42 31**
 - po rosyjsku, hiszpańsku, francusku, angielsku: VIA-AKAM (Punkt koordynacyjny ds. oświaty zdrowotnej dla imigrantów, Berlin): **(0 30) 29 00 69 49**
- Broszury:**
- Aids von A bis Z: Fragen, Antworten, Informationen zu Aids, HIV und zum Test
 - HIV-Übertragung und Aids-Gefahr (Broszura tę można otrzymać w językach niemieckim, angielskim, francuskim, rosyjskim, tureckim)
- Zamówienia:**
pismem: Bundeszentrale für gesundheitliche Aufklärung, 51101 Köln
Faks: (02 21) 89 92-2 57
E-mail: order@bzga.de; Internet: www.gib-aids-keine-chance.de

7.2 Poradnictwo w sprawach narkomanii i uzależnień

Uzależnienie od narkotyków, alkoholu, nikotyny czy leków jest chorobą. Dlatego też narkomani, względnie osoby uzależnione oraz ich rodziny potrzebują rady i pomocy. Ci, których problem ten dotyczy bezpośrednio lub pośrednio, powinni zwrócić się do lekarza lub specjalistycznej poradni. Im wcześniej to uczynią, tym większe mają szanse na poprawę i wyleczenie. Anonimową i niebiurokratyczną pomoc oferują też liczne organizacje i grupy samopomocy.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

- W miejscu zamieszkania:**
- Administracja miejska, gminna, powiatowa: urząd ds. zdrowia
 - Kasy chorych, poradnie
- Internet:**
- Bundeszentrale für gesundheitliche Aufklärung: www.bzga.de, www.drugcom.de, www.rauchfrei-info.de
 - Deutsche Hauptstelle für Suchtfragen e. V.: www.dhs.de
- E-mail:**
- Bundeszentrale für gesundheitliche Aufklärung: telefonberatung@bzga.de
 - Deutsche Hauptstelle für Suchtfragen e. V.: info@dhs.de
- Telefon:**
- Bundeszentrale für gesundheitliche Aufklärung (Pn–Cz, godz. 10:00–22:00; Pt–N, godz. 10:00–18:00): **(02 21) 89 20 31**
 - Deutsche Hauptstelle für Suchtfragen e. V.: **(0 23 81) 90 15-0**
- Broszury:**
- Alles klar – Tipps & Informationen für einen verantwortungsvollen Umgang mit Alkohol
 - Drogen nehmen? (po niemiecku i rosyjsku)
 - Ja, ich werde rauchfrei!
- Zamówienia:**
pismem: Bundeszentrale für gesundheitliche Aufklärung, 51101 Köln
Faks: (02 21) 89 92-2 57
E-mail: order@bzga.de
Internet: www.bzga.de

7.3 Zdrowie i profilaktyka

W przypadku choroby najlepiej najpierw pójść do lekarza ogólnego w pobliżu miejsca zamieszkania. Udzieli on pomocy lub – o ile z medycznego punktu widzenia będzie to konieczne – skieruje do lekarza specjalisty. Jeśli jest się ubezpieczonym w ustawowej kasie chorych, należy – idąc do lekarza – raz na kwartał uiścić tzw. opłatę gabinetową. Wszystkie pozostałe wizyty są w danym kwartale bezpłatne. Jeśli lekarz przepisze leki, otrzymuje się je w aptece. Tam również, w zależności od leku, należy uiścić do niego dopłatę.

W razie wypadku lub nagłej choroby, w czasie, gdy gabinety lekarskie są nieczynne, można zadzwonić do lekarskiej służby doraźnej lub – w pilnych przypadkach – zwrócić się do ambulatorium najbliższego szpitala.

Programy wczesnego wykrywania chorób, np. raka, i badania profilaktyczne przyczyniają się do tego, iż poważne choroby można rozpoznawać już we wczesnym stadium, co daje szansę na powrót do zdrowia. Powinno się z tych ofert korzystać, a jednocześnie pamiętać o tym, że środkiem profilaktycznym na wiele chorób zakaźnych jest poddanie się szczepieniu.

W Niemczech istnieje obowiązek zgłaszania niektórych chorób zakaźnych. Dotyczy to np. żółtaczki, gruźlicy, dyfterytu, odry i wścieklizny. Obowiązek ten jest skutecznym i koniecznym instrumentem, ponieważ służy zwalczaniu zarazy i epidemii. Jego dopełnienie jest zadaniem leczącego lekarza.

Wszystkie koszty leczenia – ambulatoryjnego, względnie szpitalnego – za wyjątkiem pewnego udziału własnego, ponosi z reguły ubezpieczenie zdrowotne. Dlatego też szczególnie ważne jest członkostwo w jednej z ustawowych lub prywatnych kas chorych.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

W miejscu zamieszkania:	<ul style="list-style-type: none"> ■ Lekarz rodzinny lub ogólny ■ Kasa chorych
Internet:	■ Bundesministerium für Gesundheit: www.bmg.bund.de
E-mail:	■ Bundesministerium für Gesundheit: info@bmg.bund.de
Telefon:	■ Bundesministerium für Gesundheit (Pn–Cz, godz.08:00–20:00): (0 18 05) 99 66 02 (pytania dot. ubezpieczenia zdrowotnego; 0,12 €/ min z niemieckiej sieci stacjonarnej) (0 18 05) 99 66 09 (pytania dot. prewencji zdrowotnej; 0,12 €/ min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

Serwis dla osób z upośledzeniem słuchu:

Telefon piszący: (0 18 05) 99 66 07
 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)
 Faks: (0 18 05) 99 66 08 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)
 E-mail: info.gehoerlos@bmg.bund.de lub info.deaf@bmg.bund.de

Broszury:

■ Die Gesundheitsreform – Eine gesunde Entscheidung für alle!
 (Broszura ta dostępna jest w językach niemieckim, angielskim i tureckim.)

Zamówienia:

pisemnie: Bundesministerium für Gesundheit
 Öffentlichkeitsarbeit
 11055 Berlin
 telefonicznie: (0 18 05) 27 85 27 1 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)
 Faks: (0 18 05) 27 85 27 2 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)
 E-mail: info@bmg.bund.de
 Internet: www.bmg.bund.de

7.4 Integracja społeczna osób niepełnosprawnych

Osoby upośledzone fizycznie, psychicznie lub duchowo, albo takie, którym grozi upośledzenie, mają prawo do pomocy, której celem jest wspieranie ich samostanowienia, oraz do równoprawnego współudziału w życiu społecznym. Stąd niepełnosprawni otoczeni są szczególną ochroną w miejscu pracy i życiu zawodowym, np. w przypadku wypowiedzeń. Osoby niepełnosprawne czy wręcz ciężko upośledzone po złożeniu podania otrzymują z urzędu ds. zaopatrzenia socjalnego legitymację, która dokumentuje stopień niepełnosprawności.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

W miejscu zamieszkania:	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kasa chorych, ubezpieczalnia rentowa ■ Agentur für Arbeit ■ Administracja miejska, gminna, powiatowa: urząd ds. socjalnych, urząd ds. zaopatrzenia społecznego
Internet:	■ Bundesministerium für Arbeit und Soziales: www.bmas.bund.de
E-mail:	■ Bundesministerium für Arbeit und Soziales: info@bmas.bund.de

Telefon:

■ Bundesministerium für Arbeit und Soziales

(Pn–Cz, godz. 08:00–20:00):

(0 18 05) 67 67 15

(Informacje dla osób niepełnosprawnych; 0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

Serwis dla osób z upośledzeniem słuchu:

Telefon piszący: (0 18 05) 67 67 16

(0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

Faks: (0 18 05) 67 67 17 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

E-mail: info.gehoerlos@bmas.bund.de lub info.deaf@bmas.bund.de

Broszury:

■ Ratgeber für behinderte Menschen

Zamówienia:

pisemnie: Bundesministerium für Arbeit und Soziales

Information, Publikation, Redaktion

53107 Bonn

telefonicznie: (0 18 05) 1 51 51-0 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

Faks: (0 18 05) 1 51 51-1 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

E-mail: info@bmas.bund.de

Internet: www.bmas.bund.de

8.1 Ubezpieczenie społeczne

Ubezpieczenie społeczne jest w Niemczech najważniejszym instrumentem zabezpieczenia socjalnego obywateli. Gwarantuje wsparcie materialne w przypadku bezrobocia, choroby i konieczności zapewnienia pielęgnacji. Również renty dla osób w wieku emerytalnym wypłacane są przez ubezpieczenie społeczne.

Jest ono obowiązkowe i obejmuje każdą osobę pracującą zawodowo w charakterze pracobiorcy. Połowę składki ubezpieczeniowej płaci pracodawca, druga połowa jest automatycznie potrącana z wynagrodzenia za pracę i przekazywana bezpośrednio do zakładu ubezpieczeń społecznych. Wyjątek stanowi ustawowe ubezpieczenie wypadkowe – odnośne składki w całości przejmuje pracodawca. Tą drogą wypracowuje się prawo do świadczeń z ubezpieczenia rentowego i od bezrobocia oraz z ubezpieczenia zdrowotnego i pielęgnacyjnego.

Osoby, których dochód przekracza określoną kwotę, tzw. granicę wymiaru składek, nie podlegają ubezpieczeniu obowiązkowemu. Decydują one na własną odpowiedzialność – podobnie jak osoby prowadzące samodzielną działalność gospodarczą – jak ubezpieczyć swe ryzyko (np. poprzez ubezpieczenia prywatne).

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

Broszury:

- Soziale Sicherung im Überblick
(Broszura ta dostępna jest również jako CD w językach angielskim, francuskim, włoskim, hiszpańskim i tureckim.)

Zamówienia:

pisemnie: Bundesministerium für Arbeit und Soziales
Information, Publikation, Redaktion
53107 Bonn

telefonicznie: (0 18 05) 1 51 51-0 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

Faks: (0 18 05) 1 51 51-1 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

E-mail: info@bmas.bund.de

Internet: www.bmas.bund.de

8.2 Ubezpieczenie rentowo-emerytalne

Płacąc składki na ubezpieczenie rentowe, uzyskuje się zabezpieczenie finansowe na starość lub w przypadku niezdolności do pracy. Warunkiem wypłacania emerytury jest osiągnięcie przez osobę ubezpieczoną określonego wieku oraz udokumentowanie ustalonego minimalnego okresu ubezpieczenia. Jeżeli spełnione zostaną oba kryteria, można złożyć wniosek o emeryturę. Istnieją jeszcze inne możliwości zabezpieczenia się na starość. Jako uzupełnienie ustawowego ubezpieczenia rentowo-emerytalnego często konieczne jest dodatkowe prywatne zabezpieczenie rentowo-emerytalne. Dlatego też należy zasięgnąć informacji o możliwościach wspierania przez państwo również takiego zaopatrzenia na starość (tzw. Riester-Rente).

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

W miejscu zamieszkania:

- Instytucja ubezpieczeniowa
- Administracja miejska, gminna, powiatowa: urząd ds. ubezpieczeń
- Centrale konsumenckie

Internet:

- Bundesministerium für Arbeit und Soziales:
www.bmas.bund.de, www.ratgeber.vzbv.de

E-mail:

- Bundesministerium für Arbeit und Soziales: info@bmas.bund.de

Telefon:

- Bundesministerium für Arbeit und Soziales (Pn–Cz, godz. 08:00–20:00): (0 18 05) 67 67 10 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

Serwis dla osób z upośledzeniem słuchu:

Telefon pisyjący: (0 18 05) 67 67 16 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

Faks: (0 18 05) 67 67 17 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

E-mail: info.gehoerlos@bmas.bund.de lub info.deaf@bmas.bund.de

Broszury:

- Ratgeber zur Rente

Zamówienia:

pisemnie: Bundesministerium für Arbeit und Soziales
Information, Publikation, Redaktion
53107 Bonn

telefonicznie: (0 18 05) 1 51 51-0 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

Faks: (0 18 05) 1 51 51-1 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

E-mail: info@bmas.bund.de; Internet: www.bmas.bund.de

8.3 Ubezpieczenie zdrowotne

W przypadku choroby ustawowe ubezpieczenie zdrowotne gwarantuje daleko idące zabezpieczenie, również członkom rodziny osoby ubezpieczonej. Obejmuje ponadto koszty profilaktyki zdrowotnej, np. dentystycznej, lub prewencyjne badania zapobiegające chorobom nowotworowym, a także przedsięwzięcia rehabilitacyjne. Pokrywane są z niego koszty koniecznej pomocy medycznej oraz zasiłek chorobowy, jeśli z powodu niezdolności do pracy nie jest wypłacane wynagrodzenie za pracę.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

W miejscu zamieszkania: ■ Kasy chorych oraz urzędy ds. ubezpieczeń
■ Centrale konsumenckie

Internet: ■ Bundesministerium für Gesundheit: www.bmg.bund.de
■ Verbraucherzentrale Bundesverband e. V.:
www.verbraucherzentrale.de, www.ratgeber.vzbv.de

E-mail: ■ Bundesministerium für Gesundheit: info@bmg.bund.de

Telefon: ■ Bundesministerium für Gesundheit (Pn–Cz, godz. 08:00–20:00):
(0 18 05) 99 66 02
(pytania dot. ubezpieczenia zdrowotnego; 0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

Serwis dla osób z upośledzeniem słuchu:

Telefon piszący: (0 18 05) 99 66 07
(0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)
Faks: (0 18 05) 99 66 08 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)
E-mail: info.gehoerlos@bmg.bund.de lub info.deaf@bmg.bund.de

Broszury: ■ Ratgeber zur gesetzlichen Krankenversicherung

Zamówienia:

pisemnie: Bundesministerium für Gesundheit
Öffentlichkeitsarbeit
11055 Berlin
telefonicznie: (0 18 05) 27 85 27 1 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)
Faks: (0 18 05) 27 85 27 2 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)
E-mail: info@bmg.bund.de
Internet: www.bmg.bund.de

8.4 Ubezpieczenie pielęgnacyjne

Osoby korzystające z ustawowego ubezpieczenia zdrowotnego automatycznie objęte są też ubezpieczeniem pielęgnacyjnym. Ubezpieczeni w prywatnej kasie chorych z prawem do korzystania z ogólnych świadczeń szpitalnych muszą dodatkowo zawrzeć prywatne ubezpieczenie pielęgnacyjne.

Zmniejsza ono ryzyko finansowe w przypadku zaistnienia potrzeby pielęgnacji. Wspiera też osoby zajmujące się pielęgnacją poprzez doradztwo i zwrot wydatków na opiekę. Świadczenia z ubezpieczenia pielęgnacyjnego wypłacane są zarówno w przypadku pielęgnacji w domu, jak i pielęgnacji stacjonarnej wyłącznie na wniosek.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

W miejscu zamieszkania: ■ Kasa chorych lub prywatna instytucja ubezpieczeniowa
■ Centrale konsumenckie

Internet: ■ Bundesministerium für Gesundheit: www.bmg.bund.de
■ Verbraucherzentrale Bundesverband e. V.:
www.verbraucherzentrale.de, www.ratgeber.vzbv.de

E-mail: ■ Bundesministerium für Gesundheit: info@bmg.bund.de

Telefon: ■ Bundesministerium für Gesundheit (Pn–Cz, godz. 08:00–20:00):
(0 18 05) 99 66 03
(Informacje dot. ubezpieczenia pielęgnacyjnego; 0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

Serwis dla osób z upośledzeniem słuchu:

Telefon piszący: (0 18 05) 99 66 07
(0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)
Faks: (0 18 05) 99 66 08 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)
E-mail: info.gehoerlos@bmg.bund.de lub info.deaf@bmg.bund.de

Broszury: ■ Pflegeversicherung
■ Pflegen Zuhause

Zamówienia:

pisemnie: Bundesministerium für Gesundheit
Öffentlichkeitsarbeit
1055 Berlin
telefonicznie: (0 18 05) 27 85 27 1 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)
Faks: (0 18 05) 27 85 27 2 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)
E-mail: info@bmg.bund.de
Internet: www.bmg.bund.de

8.5 Ubezpieczenie wypadkowe

Ustawowe ubezpieczenie wypadkowe wspiera osoby poszkodowane i ich rodziny w rozwiązywaniu problemów zdrowotnych i materialnych, jeśli są one bezpośrednim następstwem wypadku przy pracy lub choroby zawodowej.

Dla osób uczących się zawodu oraz dla pracobiorców ubezpieczenie to jest obowiązkowe. Składki na nie są w całości uiszczane przez pracodawcę.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

W miejscu zamieszkania: ■ Pracodawca, instytucja ubezpieczająca od wypadków

Internet: ■ Bundesministerium für Arbeit und Soziales:
www.bmas.bund.de
■ Bundesverband der Unfallkassen e. V.:
www.unfallkassen.de

E-mail: ■ Bundesministerium für Arbeit und Soziales:
info@bmas.bund.de

8.6 Ubezpieczenie od bezrobocia

W przypadku wykonywania pracy podlegającej obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, pracodawca i pracobiorca w okresie zatrudnienia płacą po połowie składki na ubezpieczenie od bezrobocia.

W razie utraty pracy istnieje możliwość pobierania – na wniosek – świadczeń z ubezpieczenia od bezrobocia. Czy spełnione zostały wszystkie wymagane do tego warunki, sprawdza Agencja Pracy.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

W miejscu zamieszkania: ■ Agentur für Arbeit

Internet: ■ Bundesagentur für Arbeit:
www.arbeitsagentur.de

Broszury:

■ Was? Wie viel? Wer? Finanzielle Hilfen der Agentur für Arbeit auf einen Blick

Zamówienia:

pisemnie: Bundesagentur für Arbeit

Bestellservice

c/o IBRo Funk- und Marketing GmbH

Kastanienweg 1

018184 Raggentin

telefonicznie: (01 80) 5 00-38 65 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

Faks: (01 80) 5 00-38 66 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

E-mail: arbeitsagentur@ibro.de

Internet: www.arbeitsagentur.de

8.7 Ubezpieczenia majątkowe i osobowe

Oprócz obowiązkowych ubezpieczeń ustawowych istnieje szeroka oferta chroniących przed ryzykiem ubezpieczeń prywatnych. Są to m.in. ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej, ubezpieczenie mienia domowego, ubezpieczenie na wypadek niezdolności wykonywania zawodu, ubezpieczenie na życie oraz prywatne ubezpieczenia zaopatrzenia finansowego na starość.

Ze względu na jego duże znaczenie, należy zwrócić szczególną uwagę na ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej. Obejmuje ono z reguły wyrównanie szkód, jakie osoba ubezpieczona lub jej dzieci wyrządziły innym. Jest to ważne chociażby dlatego, że rodzice odpowiadają za swe małoletnie dzieci.

Decyzja o skali prywatnej ochrony ubezpieczeniowej zależy od indywidualnych potrzeb i możliwości finansowych.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

W miejscu zamieszkania: ■ Centrala konsumencka

Internet: ■ Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht:
www.bafin.de
■ Verbraucherzentrale Bundesverband e. V.:
www.verbraucherzentrale.de

9.1 Poczta

Wysyłając listy lub paczki, należy przestrzegać pewnych reguł – wówczas przesyłka dojdzie bez problemów i na czas. Adres odbiorcy i nadawcy trzeba napisać czytelnie łacińskimi literami, podając przy tym co najmniej nazwę odbiorcy (np. nazwisko, nazwę urzędu czy firmy), ulicę i numer domu bądź numer skrytki pocztowej, pięciocyfrowy kod pocztowy oraz miejscowość przeznaczenia przesyłki. Kod pocztowy można znaleźć w „Księżce kodów” lub w Internecie. Większe miasta mają różne kody dla różnych okręgów pocztowych. Na przesyłkach zagranicznych należy w ostatniej linijce adresu podać wyraźnie i dużymi literami kraj przeznaczenia. W zależności od formatu lub wagi należy uiścić odpowiednie porto, naklejając np. znaczki. Przesyłki można nadawać w placówkach Niemieckiej Poczty lub w oferujących transport przesyłek firmach prywatnych.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

W miejscu zamieszkania:

- Placówki pocztowe Niemieckiej Poczty
- Prywatni przewoźnicy listów i paczek

Internet:

- Niemiecka Poczta: www.deutschepost.de
- DHL Deutschland: www.dhl.de
- UPS Deutschland: www.ups.de
- GLS Deutschland: www.gls-germany.com

9.2 Telefon

Aby telefonować z sieci stacjonarnej czy też za pomocą telefonu komórkowego, można w Niemczech korzystać z usług różnych operatorów. W celu zawarcia umowy dostępu do sieci stacjonarnej lub komórkowej należy zwrócić się do wybranej spółki telefonicznej. Przed zawarciem umowy powinno się dokładnie porównać oferowane usługi i koszty. W zależności od potrzeb osobistych, poprzez dobry wybór operatora można zaoszczędzić sporo pieniędzy.

Do korzystania z publicznych „budek telefonicznych” potrzebna jest karta telefoniczna lub monety. Karty są do nabycia w punktach sprzedaży spółek telefonicznych, w kioskach, automatach i na stacjach benzynowych.

Alternatywnym i tanim sposobem telefonowania jest telefonia internetowa. W tym celu potrzebna jest odpowiednia infrastruktura techniczna. Informacji udzieli operator internetowy.

Szukając konkretnego numeru, najczęściej można go znaleźć w książce telefonicznej. Książka branżowa (Gelbe Seiten) zawiera ponadto wykaz wszystkich lokalnych przedsiębiorstw. Jeśli tą drogą nie uda się znaleźć potrzebnego numeru, należy zwrócić się do płatnej informacji telefonicznej lub poszukać na podanych poniżej stronach internetowych.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

W miejscu zamieszkania:

- Centrala konsumencka
- Biblioteki publiczne

Internet:

- Informacja telefoniczna:
www.dastelefonbuch.de
www.gelbeseiten.de
www.dasoertliche.de
- Verbraucherzentrale Bundesverband e. V.:
www.verbraucherzentrale.de

Telefon:

Informacja telefoniczna T-Com

- **11 8 33** informacja telefoniczna dla Niemiec (pierwsza minuta 1,19 €/min, każda następna 0,99 €/min - z niemieckiej sieci stacjonarnej)
- **11 8 34** zagraniczna informacja telefoniczna (pierwsza minuta 2,18 €/min, każda następna 1,19 €/min - z niemieckiej sieci stacjonarnej)
- **11 8 37** informacja telefoniczna dla Niemiec w języku angielskim (pierwsza minuta 1,19 €/min, każda następna 0,99 €/min - z niemieckiej sieci stacjonarnej)
- **11 8 36** informacja telefoniczna dla Niemiec w języku tureckim (pierwsza minuta 1,19 €/min, każda następna 0,99 €/min - z niemieckiej sieci stacjonarnej)

Innych oferentów można znaleźć np. w Internecie
www.tariftip.de

9.3 Internet

Wiele bibliotek publicznych posiada dostęp do Internetu i tzw. kąciaki medialne (komputer, monitor, drukarka). Można tam bezpłatnie lub za niewielką opłatą surfować po Internecie, wysyłać lub odbierać e-maile. Można też korzystać z kawiarenek internetowych, tyle że usługi w nich są płatne.

Jeśli ktoś dotychczas w ogóle lub tylko niewiele miał do czynienia z Internetem, może, a nawet powinien zaznajomić się z nim na jednym z wielu oferowanych kursów. Kto posiada własny komputer, może na stronie internetowej Federalnego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Techniki Informacyjnej znaleźć i bezpłatnie skopiować przydatne oprogramowanie chroniące komputer lub własne zbiory danych przed wirusami.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

W miejscu zamieszkania:

- Biblioteki
- Kawiarenki internetowe

Internet:

- Bundesamt für Sicherheit in der Informationstechnik:
www.bsi-fuer-buerger.de
www.internet-fuer-einsteiger.org

10.1 Środki płatnicze

Od stycznia 2002 roku Niemcy, podobnie jak wiele innych krajów Unii Europejskiej, wprowadziły jako walutę euro (€). Od tej chwili w obiegu znajduje się siedem różnych banknotów o nominale 5 euro, 10 euro, 20 euro, 50 euro, 100 euro, 200 euro i 500 euro.

Oprócz tego istnieje osiem różnych monet o wartości 1 euro i 2 euro oraz jako jednostka mniejsza 1 cent, 2 centy, 5 centów, 10 centów, 20 centów i 50 centów. Jeden euro odpowiada 100 centom. Pieniądze przywiezione z kraju pochodzenia można wymienić na euro prawie we wszystkich bankach.

Wiele transakcji nie zawiera się już dzisiaj za pomocą gotówki. Osoby pracujące zawodowo muszą posiadać konto żyrowe, ponieważ na nie przekazywane są wynagrodzenia za pracę. Konta bankowego używa się w bezgotówkowym ruchu płatniczym, co oznacza, że wpływają na nie pieniądze i są z niego przekazywane.

Aby założyć konto, należy zwrócić się do wybranego banku. Najpierw trzeba zasięgnąć dokładnych informacji o związanych z jego prowadzeniem opłatach, ponieważ bywają one bardzo zróżnicowane. Trzeba też się dowiedzieć, jakie dokumenty powinno się przedłożyć, by otworzyć konto.

Po założeniu konta można podejmować gotówkę albo bezpośrednio w kasie, albo też przy użyciu kodu w jednym z wielu bankomatów w kraju i za granicą.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

W miejscu zamieszkania:

- Centrala konsumencka
- Banki i kasy oszczędnościowe

Internet:

- Verbraucherzentrale Bundesverband e. V.: www.verbraucherzentrale.de
- Europäische Zentralbank: www.euro.ecb.int

10.2 Kredyty

Przed zdecydowaniem się na uzyskanie w banku kredytu dyspozycyjnego lub zaciągnięciem innego kredytu, należy realnie oszacować swoje możliwości finansowe. Trzeba przy tym koniecznie uwzględnić cały okres kredytowania, tzn. termin, do którego kredyt wraz z opłatami i oprocentowaniem będzie spłacany. Najlepiej najpierw się poinformować i porównać kilka ofert. Oprócz banków również inne instytucje proponują różnego rodzaju kredyty. Kredytobiorca musi za nie uiszczać opłaty i spłacać odsetki.

Dlatego najpierw należy sprawdzić, czy dany kredytodawca to instytucja poważna, a jego oferta uczciwa i dla kredytobiorcy możliwa do sfinansowania. Można przy tym korzystać z ofert doradczych i odważnie prosić o pomoc, jeżeli zaciągniętego kredytu nie da się już finansować i spłacać. W każdej większej miejscowości istnieje doradztwo dla dłużników.

Kredyt dyspozycyjny udzielany jest tylko w oparciu o konto żyrowe. Nazywany jest też kredytem debetowym, ponieważ po jego otrzymaniu można wydawać więcej pieniędzy niż się ma do dyspozycji na koncie. Nazywa się to przekraczaniem salda bankowego. Naturalnie wyznaczona jest jego granica. Wysokość tego kredytu zależy od przeciętnej kwoty na koncie i jest ona ustalana z bankiem, również w zależności od osiąganych dochodów. W ramach kredytu dyspozycyjnego można pobierać pieniądze, zlecać przelewy itd. W każdej chwili można też wpłacić pieniądze i tym samym zlikwidować debet. W granicach uzgodnionych ram kredyt dyspozycyjny umożliwia dużą elastyczność w dysponowaniu pieniędzmi. Rozliczenie oprocentowania i opłat oraz stan konta przedstawiane są w aktualnych wyciągach z konta.

Oprocentowanie kredytu dyspozycyjnego jest wyższe niż np. kredytu ratального. Kredyt ratalny udzielany jest przez banki, a także przez domy towarowe i handel wysyłkowy. Kredyty na wyższe kwoty, np. na kupno domu, wymagają zabezpieczeń wykraczających poza udokumentowanie regularnych dochodów.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

W miejscu zamieszkania:

- Centrala konsumencka
- Banki
- Doradztwo dla dłużników

Internet:

- Verbraucherzentrale Bundesverband e. V.: www.verbraucherzentrale.de
- Bundesarbeitsgemeinschaft Schuldnerberatung e. V.: www.bag-schuldnerberatung.de

11.1 Rejestracja pojazdów i prawo jazdy

Pojazd mechaniczny może się w Niemczech poruszać po drogach publicznych, gdy jest urzędowo zarejestrowany. Oznaką dokonanej rejestracji są urzędowy numer rejestracyjny (tablica rejestracyjna) oraz dowód rejestracyjny. Dlatego też prowadząc samochód zawsze trzeba mieć przy sobie odpowiednie dokumenty. Oprócz dowodu rejestracyjnego należy do nich również ważne prawo jazdy.

Aby zarejestrować pojazd, należy się zwrócić do właściwego dla rejestracji pojazdów urzędu w miejscu zamieszkania. Przy rejestracji potrzebny jest paszport i aktualne poświadczenie zameldowania, karta pojazdu jako dokument uprawniający do dysponowania pojazdem oraz poświadczenie ubezpieczenia pojazdu od odpowiedzialności cywilnej. Odnosnie pojazdów używanych należy dodatkowo przedłożyć zaświadczenie o przeprowadzonej kontroli technicznej oraz kontroli spalin. Podczas kontroli technicznej bada się zdatność pojazdu do ruchu drogowego, podczas kontroli spalin – ich skład. Jeśli pojazd spełnia urzędowe normy, po każdym badaniu otrzymuje plaketkę, która jest naklejana na tablicę rejestracyjną, oraz zaświadczenie, które należy przechowywać i mieć przy sobie.

Kontrola techniczna oraz kontrola spalin jest przeprowadzana co dwa lata, np. przez Technischer Überwachungsverein (TÜV) czy Deutscher Kraftfahrzeug-Überwachungsverein (DEKRA). Jeżeli konieczna jest tylko kontrola spalin, można się zwrócić również do autoryzowanych warsztatów samochodowych. Jeśli pojazd spełnia wszystkie wymagane przy rejestracji normy, urząd rejestracyjny wystawia dowód rejestracyjny pojazdu.

Zagraniczne prawo jazdy po przyjeździe do Niemiec z reguły ważne jest jeszcze sześć miesięcy. Istnieją wyjątki, np. dla praw jazdy wydawanych w związku z nauką jazdy, albo w przypadku zakazu prowadzenia pojazdów w kraju pochodzenia czy też w Niemczech. Po sześciu miesiącach wymagane jest niemieckie prawo jazdy. Jego wydanie zależy również od tego, z jakiego kraju pochodzi zagraniczne prawo jazdy. Należy zasięgnąć informacji odnośnie aktualnych przepisów przed upływem wspomnianego wyżej terminu.

Prawo jazdy wystawione w innym kraju Unii Europejskiej ważne jest także w Niemczech do upływu daty jego ważności, jeżeli jego właściciel mieszka w Niemczech na stałe.

Osoba nie posiadająca jeszcze prawa jazdy, która chciałaby je w Niemczech otrzymać, musi zwrócić się do szkoły nauki jazdy w miejscu zamieszkania. Szkoły takie nie są placówkami państwowymi czy miejskimi, lecz prywatnymi. Stąd uzyskanie prawa jazdy związane jest z kosztami.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

W miejscu zamieszkania:	■ Administracja miejska, gminna, powiatowa: urząd ruchu drogowego, urząd rejestracji pojazdów ■ Organizacje nadzoru technicznego (np. TÜV lub DEKRA) ■ Instytucje ubezpieczeniowe ■ Szkoły nauki jazdy
Internet:	■ Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung: www.bmvbs.de
E-mail:	■ Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung: buerginfo@bmvs.bund.de
Telefon:	■ Serwis telefoniczny Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung (Pn–Pt, godz. 09:00–12:00): (0 30) 20 08-30 60

11.2 Ważne zasady ruchu drogowego

Ustawy i przepisy związane z ruchem drogowym w Niemczech zebrane są w kodeksie ruchu drogowego. W interesie własnym czytelnika, ale też w interesie wszystkich innych uczestników ruchu drogowego leży, aby wszyscy postępowali według zasad tego kodeksu, bo tylko wtedy można zagwarantować przynajmniej minimalne standardy bezpieczeństwa. Wykroczenia przeciwko kodeksowi ruchu drogowego karane są po części wysokimi grzywnami, w szczególnie ciężkich przypadkach należy się liczyć z odebraniem prawa jazdy oraz wpisem do Centralnego Rejestru Komunikacyjnego we Flensburgu, nazywanym też rejestrem grzeszników drogowych.

Należy przestrzegać następujących podstawowych zasad: w Niemczech obowiązuje ruch prawostronny. Wszystkie osoby jadące samochodem muszą mieć zapięte pasy bezpieczeństwa. Dzieci poniżej dwunastu lat lub których wzrost nie przekracza 150 cm, muszą być szczególnie zabezpieczone – korzystać ze specjalnych fotelików dla niemowląt lub dzieci. Należy też pamiętać, że w czasie prowadzenia pojazdu zabroniona jest rozmowa przez telefon komórkowy trzymany w ręku. Wolno jedynie korzystać z zestawów głośnomówiących.

Jeżeli prowadzi się samochód, zasadniczo nie powinno się pić alkoholu. Kierowca jadący niepewnie i będący uczestnikiem wypadku już przy zawartości od 0,3 promila alkoholu we krwi musi liczyć się z karą. Trzeba być przygotowanym na to, że policja podczas kontroli drogowych regularnie sprawdza, czy kierowca nie jest pod wpływem alkoholu. To samo dotyczy narkotyków.

Osoby będące uczestnikami wypadku drogowego lub których samochód się zepsuł, muszą zabezpieczyć miejsce, w którym niesprawny samochód lub pojazdy uczestniczące w wypadku tworzą przeszkodę. W tym celu należy włączyć światła awaryjne i ustawić przed przeszkodą trójkątny znak ostrzegawczy. Pod numerami 110 i 112 można zawiadomić policję i straż pożarną oraz poprosić o pomoc. Na autostradach można to uczynić również korzystając z pomarańczowych kolumn alarmowych. Nie należy opuszczać miejsca wypadku bez podania jego uczestnikom swoich danych osobowych. Jeżeli nie ma nikogo, komu można je podać – np. w przypadku uszkodzenia parkującego samochodu – należy zgłosić się na policję.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

W miejscu zamieszkania:

- Szkoły nauki jazdy
- Kluby automobilowe

Internet:

- Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung:
www.bmvbs.de

E-mail:

- Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung:
buergerinfo@bmvs.bund.de

Telefon:

- Serwis telefoniczny Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung (Pn–Pt, godz. 09:00–12:00):
(0 30) 20 08-30 60

11.3 Środki komunikacji

W Niemczech istnieje – obejmująca praktycznie teren całej federacji – sieć publicznych środków komunikacji. Większe odległości można wygodnie pokonywać samolotem, koleją albo autokarami. Do celów położonych bliżej można dotrzeć autobusami, koleją regionalną lub miejską. W obrębie miast i gmin można korzystać – w zależności od oferty – z metra, tramwaju lub autobusów miejskich.

Rozkłady jazdy można znaleźć w Internecie, w informacji telefonicznej, na lotniskach i dworcach, w punktach sprzedaży i na przystankach. Bilety nabyć można w automatach, biurach podróży lub w kasach danego przewoźnika.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

W miejscu zamieszkania:

- Dworzec
- Lotnisko
- Centrale autobusowe

Internet:

- www.bahn.de

Telefon:

- Głosowa informacja kolejowa (głosowy system dialogowy):
(08 00) 1 50 70 90 (bezpłatnie)
- Doradztwo dla podróżnych i sprzedaż biletów kolejowych:
1 18 61 (do 1,44 €min z niemieckiej sieci stacjonarnej)

12.1 Kościoły i wspólnoty religijne

Niemcy nie mają religii państwowej. Rozdział państwa od kościoła i wspólnot religijnych jest elementem składowym porządku prawnego, podobnie jak zagwarantowane przez konstytucję prawo podstawowe swobody wyznania.

Na tej podstawie Niemcy są światopoglądowo krajem neutralnym, to znaczy, że państwu nie wolno identyfikować się z którąkolwiek religią. Istnieje jednak partnerska współpraca z kościołami i wspólnotami religijnymi, gdy obie strony mają wspólne cele. Wszystkie wspólnoty religijne mają zapisane w konstytucji prawo do samostanowienia w swych sprawach wewnętrznych.

Ze swej strony kościoły i wspólnoty religijne muszą naturalnie przestrzegać ustaw dotyczących wszystkich obywateli.

Prawie dwie trzecie społeczeństwa to chrześcijanie należący do kościoła katolickiego lub ewangelickiego. Poza tym są w Niemczech jeszcze inne kościoły chrześcijańskie, np. wschodni kościół prawosławny, oraz inne wielkie światowe religie, przede wszystkim judaizm i islam, a także szereg mniejszych wspólnot religijnych.

Ustawodawstwo krajów związkowych dotyczące niedziel i świąt uwzględnia tylko święta chrześcijańskie, np. ochronę niedziel, Boże Narodzenie, Wielkanoc i Zielone Świątki. W wielkie święta innych religii w niektórych krajach związkowych istnieje możliwość zwolnienia z zajęć szkolnych z powodów religijnych.

W szkołach oferowana jest nauka religii ewangelickiej i katolickiej, a w razie potrzeby dodatkowo – chrześcijańsko-prawosławnej i żydowskiej. Jeśli inne wspólnoty religijne spełniają odpowiednie warunki, których celem jest współpraca ze szkołami, oferowane są też lekcje innych religii, np. islamu lub nauka o islamie. Ustawowi przedstawiciele dzieci, a więc najczęściej rodzice, mają prawo do decydowania o udziale swoich dzieci w nauce religii.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

W miejscu zamieszkania:

- Administracje kościelne
- Wspólnoty religijne

12.2 Oferty kulturalne i media

Niemcy są krajem o bogatym życiu kulturalnym. Muzyka klasyczna i współczesna, teatr, opera, mniejsze formy artystyczne, kino i wystawy sztuki cieszą się wielką popularnością i można je spotkać w bardzo wielu miejscach. Terminarze imprez kulturalnych oraz bliższe informacje o regionalnych i ponadregionalnych ofertach znajdują się na słupach i tablicach ogłoszeniowych, w prasie, radiu, telewizji i w Internecie.

Miasta i gminy często same występują w roli organizatorów, np. festynów miejskich czy festiwali, finansują lub wspierają komunalne centra kulturalne oraz takie placówki, jak biblioteki i teatry dla dzieci.

Zachęcamy więc do korzystania z oferty imprez kulturalnych. Tą drogą można polepszyć znajomość języka, uzyskać konkretny wgląd w życie kulturalne oraz sposób spędzania w Niemczech wolnego czasu. Poza tym umożliwia to nawiązywanie kontaktów z innymi ludźmi.

Oferta mediów, a w szczególności publiczno-prawne i prywatne stacje radiowe oraz telewizyjne, umożliwiają uczestnictwo w wielu imprezach kulturalnych bez wychodzenia z domu.

Należy przy tym pamiętać, że korzystanie z tej oferty nie jest bezpłatne. Swoje odbiorniki radiowe i telewizyjne należy zgłosić Centrali Pobierania Opłat Abonamentowych (GEZ). Odpowiednie formularze można otrzymać w bankach i kasach oszczędnościowych oraz w Internecie.

Gdzie i jak zasięgnąć informacji?

W miejscu zamieszkania:

- Administracje miejskie, gminne i komunalne
- Gazety codzienne
- Czasopisma miejskie, kalendarze imprez
- Radio i telewizja
- Kino

Internet:

- www.kulturserver.de
- www.kulturportal-deutschland.de
- www.goethe.de
- www.gez.de

Indeks

Administracja komunalna.....	5, 6, 8, 10, 11, 29
Agencja Pracy	16, 17, 18, 19, 24, 25, 28, 35, 42, 43
Centra Informacji Zawodowej	16
Centrala Poboru Opłat Abonentowych (GEZ).....	55
Ciąża	26, 27
Czynsz	11, 12
Dodatek na dzieci.....	28, 29
Dokształcanie	7, 18, 25
Doradztwo migracyjne.....	6
Doradztwo migracyjne dla młodzieży.....	6, 7
Firmy, zakładanie	18, 19
Integracja	4, 5, 6, 7, 9
Inwalidztwo	25, 35
Kasa Rodzinna	28
Kaucja	12
Kodeks ruchu drogowego	51
Komunikacja, środki	5, 53
Konto żyrowe	48, 49
Kontrola spalin (AU)	50
Kontrola techniczna (HU).....	50
Kościół	6, 27, 30, 54
Kredyt	49
Kredyt dyspozycyjny	49
Kształcenie zaoczne	25
Kształcenie zawodowe.....	18, 22, 24
Kultura	3, 5, 54, 55
Kurs integracyjny.....	3, 5, 6, 9
Kurs językowy	5
Kurs orientacyjny.....	5
Listy.....	44
Matura.....	22
Mieszkanie	3, 4, 10, 11, 12
Mieszkanie socjalne, uprawnienia.....	11
Naturalizacja	8, 9
Niemieckie Stowarzyszenie Nadzoru Pojazdów Mechanicznych (DEKRA)	50, 51
Obowiązek meldunkowy	8, 34
Obywatelstwo.....	4, 8, 9
Ochrona matek pracujących	27, 28
Opieka nad dziećmi.....	30
Opłata lekarska, gabinetowa.....	34
Paczki.....	44
Podanie o pracę	16
Podatek dochodowy	20
Podatek kościelny	20
Pojazd mechaniczny	50
Poradnictwo AIDS.....	32
Poradnictwo dla dłużników	49
Poradnictwo konsumenckie.....	14
Poradnictwo ws. narkotyków	33
Poradnictwo ws. uzależnień.....	33
Praca zawodowa.....	9
Praca, poszukiwanie	16
Praca, pośrednictwo	16
Prawo jazdy	4, 50, 51
Prawo wyborcze cudzoziemców.....	8
Profilaktyka ciążowa.....	27
Program akademicki	18, 24
Przedszkole	4, 30
Radio.....	55
Religia	54
Religia, nauka.....	54
Renta / Emerytura.....	39

Samodzielna działalność gospodarcza.....	18, 19
Stowarzyszenie Nadzoru Technicznego (TÜV).....	50, 51
Studia wyższe.....	22, 23, 24
Stypendia.....	24
Szkolnictwo.....	22, 50, 54
Szkoła podstawowa	22
Szkoła wyższa	17, 23, 25
Szkoły, rodzaje	22
Święta	14, 54
Telefonowanie	44, 45, 51
Ubezpieczenie od bezrobocia	38, 42
Ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej.....	43, 50
Ubezpieczenie pielęgnacyjne	38, 41
Ubezpieczenie rentowe	38, 39
Ubezpieczenie społeczne.....	20, 38
Ubezpieczenie wypadkowe.....	38, 42
Ubezpieczenie zdrowotne	34, 40, 41
Umowa najmu.....	12
Uniwersytet Ludowy.....	25
Urząd ds. zdrowia.....	27, 32, 33
Urząd finansowy	20
Urząd mieszkaniowy.....	10, 11, 12
Ustawa o prawie pobytu	9, 24
Uznawanie dokumentów	17
Wizy.....	8, 9
Wjazd do Niemiec.....	8, 9, 50
Wspólnoty religijne.....	20, 54
Wykształcenie	9, 17, 18, 22, 24, 28
Wykształcenie, wspieranie.....	18, 24
Wypadki przy pracy	42
Zaopatrzenie na starość	39, 43
Zasiłek chorobowy.....	40
Zasiłek mieszkaniowy.....	11, 12
Zasiłek wychowawczy.....	29, 30
Zezwolenie na osiedlenie	8, 9
Zezwolenie na pobyt	8, 9
Żłobek.....	30
Żywność	14

Lista urzędów i instytucji

Agentur für Arbeit
Agencja Pracy

Arbeiterwohlfahrt (AWO)
Robotniczy Związek Dobroczynny

Arbeiterwohlfahrt Bundesverband e. V.
Robotniczy Związek Dobroczynny – Związek Federalny

Beauftragte der Bundesregierung für Migration, Flüchtlinge und Integration
Pełnomocnik Rządu Federalnego ds. Migracji, Uchodźców i Integracji

Berufsinformationszentren (BIZ)
Centra Informacji Zawodowej

Bund der Vertriebenen (BdV)
Związek Wypędzonych

Bundesagentur für Arbeit
Federalna Agencja Pracy

Bundesamt für Migration und Flüchtlinge
Federalny Urząd ds. Migracji i Uchodźców

Bundesamt für Sicherheit in der Informationstechnik
Federalny Urząd ds. Bezpieczeństwa Techniki Informacyjnej

Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht
Federalny Urząd Nadzoru Usług Finansowych

Bundesarbeitsgemeinschaft Evangelische Jugendsozialarbeit e. V.
Federalna Wspólnota Robocza ds. Ewangelickiej Pracy Socjalnej na rzecz Młodzieży

Bundesarbeitsgemeinschaft Katholische Jugendsozialarbeit e. V.
Federalna Wspólnota Robocza ds. Katolickiej Pracy Socjalnej na rzecz Młodzieży

Bundesarbeitsgemeinschaft Schuldnerberatung e. V.
Federalna Wspólnota Robocza ds. Doradztwa dla Dłużników

Bundesministerium der Finanzen
Federalne Ministerstwo Finansów

Bundesministerium der Justiz
Federalne Ministerstwo Sprawiedliwości

Bundesministerium des Innern
Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Bundesministerium für Arbeit und Soziales
Federalne Ministerstwo Pracy i Spraw Społecznych

Bundesministerium für Bildung und Forschung
Federalne Ministerstwo Oświaty i Nauki

Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz
Federalne Ministerstwo Żywności, Rolnictwa i Ochrony Konsumentów

Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend
Federalne Ministerstwo ds. Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży

Bundesministerium für Gesundheit
Federalne Ministerstwo Zdrowia

Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung
Federalne Ministerstwo Komunikacji, Budownictwa i Rozwoju Miast

Bundesministerium für Wirtschaft und Technologie
Federalne Ministerstwo Gospodarki i Technologii

Bundesstiftung Mutter und Kind
Federalna Fundacja na rzecz Matki i Dziecka

Bundesverband der Unfallkassen e. V.
Federalny Związek Kas Wypadkowych

Bundeszentrale für gesundheitliche Aufklärung
Federalna Centrala Oświaty Zdrowotnej

Deutsche Hauptstelle für Suchtfragen e. V.
Niemiecka Centrala ds. Uzależnień

Deutscher Akademischer Austauschdienst (DAAD)
Niemiecka Centrala Wymiany Akademickiej

Deutscher Bildungsserver
Niemiecki Serwer Oświatowy

Deutscher Caritasverband (DCV)
Niemiecka Caritas

Deutscher Kraftfahrzeug-Überwachungsverein (DEKRA)
Niemieckie Stowarzyszenie Nadzoru Pojazdów Mechanicznych

Deutscher Paritätischer Wohlfahrtsverband (DPWV)
Niemiecki Parytetowy Związek Dobroczynny

Deutsches Rotes Kreuz (DRK)
Niemiecki Czerwony Krzyż

Deutsches Studentenwerk
Niemiecka Organizacja ds. Studenckich

Diakonisches Werk (DW) der Evangelischen Kirche in Deutschland (EKD)
Diakonia Kościoła Ewangelickiego w Niemczech

Europäische Zentralbank
Europejski Bank Centralny

Gebühreneinzugszentrale (GEZ)
Centrala Poboru Opłat Abonamentowych

Internationaler Bund e. V.
Związek Międzynarodowy

Pro Familia
Stowarzyszenie Pro Familia

Publikationsversand der Bundesregierung
Wysyłka Publikacji Rządu Federalnego

Ständige Konferenz der Kultusminister der Länder in der Bundesrepublik Deutschland
Stała Konferencja Ministrów Oświaty Krajów Związkowych RFN

Stiftung Warentest
Fundacja Testowanie Towarów

Technischer Überwachungsverein (TÜV)
Stowarzyszenie Nadzoru Technicznego

Verbraucherzentrale Bundesverband e. V.
Centrala Konsumentów – Związek Federalny

Volkshochschule
Uniwersytet Ludowy

Niniejsza broszura wydana została w ramach akcji informowania obywateli przez Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Nie jest przeznaczona do sprzedaży – otrzymuje się ją bezpłatnie. Nie mają prawa posługiwać się nią ani partie polityczne, ani ich propagatorzy w trakcie kampanii wyborczej w celu promowania swego wizerunku wyborczego. Dotyczy to wyborów do Parlamentu Europejskiego, Bundestagu, landtagów oraz wyborów komunalnych. Nadużyciem jest w szczególności jej rozprowadzanie na imprezach przedwyborczych, stoiskach informacyjnych partii albo dołączanie, nadrukowywanie czy nalepianie informacji o partiach politycznych lub innych reklam. Zabronione jest także jej przekazywanie osobom trzecim w celach propagandy wyborczej. Niezależnie od tego, jaką drogą i w jakiej ilości niniejsza broszura dotarła do odbiorcy, nie wolno jej rozprowadzać – również bez czasowego związku z wyborami – w sposób, który mógłby zostać zrozumiany jako opowiedzenie się Rządu Federalnego po stronie poszczególnych ugrupowań politycznych.

Impressum

Wydawca:

Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
Bundesministerium des Innern
Alt-Moabit 101 D, 10559 Berlin
www.bmi.bund.de
E-mail: poststelle@bmi.bund.de

Redakcja:

Federalny Urząd ds. Migracji i Uchodźców
Bundesamt für Migration und Flüchtlinge
Referat Informations- und Bürgerservice, Informationsmaterial, Monika Seiler
90343 Nürnberg
www.bamf.de
E-mail: Erstinformation@bamf.bund.de

Szata graficzna:

MEDIA CONSULTA Deutschland GmbH
Sylvia Müller (koncepcja), Dörte Hansen (redakcja), Patrick Pabst (produkcja)

Zdjęcia: studio kohlmeier, BMI

Druk: Bonifatius GmbH Druck-Buch-Verlag, Paderborn

Wersje językowe: niemiecki, angielski, rosyjski, turecki, arabski, polski

Dalsze publikacje w ramach niniejszej serii broszur:

Witamy w Niemczech – Informacje dla imigrantów; Kurs integracyjny
Witamy w Niemczech – Informacje dla imigrantów; Późni przesiedleńcy
Witamy w Niemczech – Informacje dla imigrantów; Adresy

Uwaga:

Zmiany przepisów prawnych, adresów czy numerów telefonicznych mogą negatywnie wpłynąć na aktualność broszury lub częściowo ją zdezaktualizować. Dlatego też w ważnych sprawach należy zawsze zasięgać informacji w miejscu zamieszkania.

Wydanie pierwsze

Stan: grudzień 2005 r.

Niniejszą broszurę można zamówić (bezpłatnie) pod adresem:

Publikationsversand der Bundesregierung, Postfach 48 10 09; 18132 Rostock
Tel.: 01805 77 80 90; Faks: 01805 77 80 94 (0,12 €/min z niemieckiej sieci stacjonarnej)
E-mail: Publikationen@bundesregierung.de
Nr artykułu: BMI06319